

**ПЛАН РАЗВОЈА ГРАДА СОМБОРА
ЗА ПЕРИОД ОД 2022.ГОДИНЕ ДО 2028.ГОДИНЕ**

март, 2022.године

„Страница остављена празно“

Носилац израде стратешког документа	Град Сомбор Антонио Ратковић, градоначелник
Израду стратешког документа финансирала	Аутономна покрајина Војводине [Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу]
Руководилац израде стратешког документа	Дејан Реметић, Smart Eight Bitz
Учесници процеса израде стратешког документа	Карло Пушкарица, Агробизнис центар за рурални развој и развој пољопривредне производње
	Милош Спасојевић, Smart Eight Bitz
	Тања Тодоровић, Smart Eight Bitz
	Милица Радин, Агробизнис центар за рурални развој и развој пољопривредне производње
	Гордана Реметић, Smart Eight Bitz
	Сава Дојић, градски већник за финансије и привреду
	Борис Буловић, градски већник за пољопривреду
	Срђан Савић, градски већник за рурални развој
	Дарко Смиљанић, градски већник за социјалну заштиту
	Слободан Станић, градски већник за екологију и заштиту животне средине
	Антонија Нађ Косановић, градски већник за област спорта, деце, омладине и здравства
	Милан Стојков, главни урбаниста града Сомбора
	Синиша Борота, помоћник градоначелника
	Соња Коњевић, помоћник начелника Одељења за привреду и ЛЕР Сомбор
	Михаел Плац, шеф Одсека за ЛЕР и подршку улагањима Сомбор
	Николина Ковачић, ЛЕР и подршка улагањима

Сомбор

Саша Милић, ЛЕР и подршка улагањима Сомбор

Кристина Харјунг, ЛЕР и подршка улагањима
Сомбор

Игор Латас, начелник Одељења за комуналне
делатности, имовинско правне и стамбене
послове

Гордана Цветићанин, Одељење за пољопривреду
и заштиту животне средине

Миодраг Петковић, Одељење за просторно
планирање, урбанизам и грађевинарство

Дејан Новковић, Одељење за пољопривреду и
заштиту животне средине

Александра Златановић Врцељ, Одељење за
просторно планирање, урбанизам и
грађевинарство

Мирела Иванковић, помоћник начелника
Одељења за друштвене делатности

Рада Проле, Одељење за друштвене делатности

Горан Тодорић, начелник Одељења за
образовање

Бранка Полић, Одељење инспекције и комуналне
полиције

Владимир Катанић, начелник Одељења за
пољопривреду и заштиту животне средине

Горан Нонковић, Начелник ЗБО

Зоран Булатовић, директор Регионалне привредне
коморе Сомбор

Јасмина Бобић, директор ЈКП „Водоканал“ Сомбор

Здравко Пуповац, ЈКП „Простор“ Сомбор

Зденка Митић, директор Туристичке организације
града Сомбора

Владимир Сабадош, директор Пољопривредне

стручне службе

Борис Драганов, директор НСЗ – филијала Сомбор

Свјетлана Нешић – НСЗ – филијала Сомбор

Бојана Ковачевић, директор НП Сомбор

Срђан Пеурача, директор ЈП „Војводинашуме“ ШГ
„Сомбор“

Радмила Шакић Пеурача, ЈП „Војводинашуме“ ШГ
„Сомбор“

Николина Пупавац, Регионална развојна агенција
„Бачка“

Тијана Мрђа, Регионална развојна агенција
„Бачка“

Андреа Стијепић, Регионална развојна агенција
„Бачка“

Марија Прокопић, Регионална развојна агенција
„Бачка“

Јелена Петров, Регионална развојна агенција
„Бачка“

Милана Поповић, Регионална развојна агенција
„Бачка“

Мирослав Ковачић, в.д. директора ЈКП
„Регионални центар за управљањем отпадом
Ранчево“ Сомбор

Владислав Милошев, ВДП „Западна Бачка“

Предраг Сушић, ЦБЦ Кластер

Драгослава Чубрило, ЗЗЈЗ Сомбор

Јагода Кочић, ЛАГ „Панонски фијакер“

Слободан Ловрић, „Синагога“ ДОО

Милош Комазец, „Агро плус“ пољопривредни
комбинат и услуге Сомбор

Младен Ђуришић, „Вожд“ ДОО

Михајло Шкорић, директор ЦСР

Биљана Клипа, секретар ЦК Сомбор

Далибор Форгић, УГ „Подунав“

Срђан Влашкалић, Сомборски едукативни центар

Емеше Ури, директор Дома здравља

Весна Паштровић, директор КЦ Лаза Костић

Златко Штрангар, Опште удружење предузетника

Зоран Борак, представник испред основних и
средњих школа

Саша Бошњак, координатор за ЕУ пројекте Сомбор

(страница остављена празна)

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА	14
МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА	15
ПРОЦЕС ИЗРАДЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА	15
СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ	16
АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	18
Административни и географски положај	18
Историјат	20
Демографија.....	21
Саобраћај и саобраћајна инфраструктура.....	24
Друмски саобраћај	24
Железнички саобраћај	25
Ваздушни саобраћај	25
Водни саобраћај	25
Привреда	26
Запошљавање	27
Незапосленост	28
Екологија	28
Мура-Драва-Дунав	28
Горње Подунавље	28
Бачко Подунавље.....	29
Квалитет ваздуха.....	29
Квалитет земљишта	29
Квалитет вода.....	30
Мониторинг нивоа буке	30
Култура	30
Институције културе	30
Образовање	31
Предшколско васпитање	31
Основно образовање	31
Средње образовање.....	31
Високо образовање	32

Здравство.....	32
Социјална заштита.....	32
Пољопривреда и рурални развој.....	33
Пољопривредна производња.....	34
Шумарство.....	36
Туризам.....	36
Хотелијерство.....	36
Еколошки туризам.....	37
Рурални туризам.....	38
Туристичка обележја града Сомбора.....	38
SWOT АНАЛИЗА.....	42
ПРЕГЛЕД СТРАТЕШКИХ ПРАВАЦА, МЕРА И ОПИСА МЕРА.....	47
МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА РАЗВОЈА.....	66

CC-0. All rights reserved.

СКРАЋЕНИЦЕ

АП(В)	Аутономна покрајина (Војводина)
АПР	Агенција за привредне регистре
БДП	Бруто домаћи производ
ГИС	Географско-информациони систем
ДМО	енг.Destination Management Organization
ДМЦ	енг.Destination Management Company
ДМС	енг.Destination Management System
ЕУ	Европска унија
EUROPARC	Федерација природе и националних паркова Европе
ИВА	енг.Important Birds Area
ИРА	енг.Instruments for Pre-Accession Assistance
IPARD	Инструмент за претприступну помоћ у области руралног развоја
ИТ	Информациона технологија
ИР	Интерна ревизија
ЈКП	Јавно-комунално предузеће
ЈП	Јавно предузеће
ЈПП	Јавно-приватно партнерство
КПЗ	Коришћено пољопривредно земљиште
КУД	Културно-уметничко друштво
к.о.	Катастарска општина
КЗМ	Канцеларија за младе
ЛАП	Локални акциони план
ЛАГ	Локална акциона група
ЛЕАП	Локални еколошки акциони план
МСПП	Мала и средња предузећа и предузетници
МСП	Мала и средња предузећа
МЗ	Месна заједница
НВО	Невладина организација
НСЗ	Национална служба за запошљавање
НАЛЕД	Национална алијанска за локални економски развој
ПДВ	Порез на додатну вредност
ПГ	Пољопривредно газдинство
ПЛ	Правно лице
ПРТР	Протокол о регистрима испуштања и преноса загађујућих материја
РЗС	Републички завод за статистику
РРА	Регионална развојна агенција
РПГ	Регистар пољопривредних газдинстава
SEAP	енг.Sustainable Energy Action Plan
СКГО	Стална конференција градова и општина
СПР	Статистички пословни регистар
СРП	Специјални резерват природе
СЗ	Слободна зона
ТО	Туристичка организација
УН	Уједињене нације
УАП	Управа за аграрна плаћања
UNESCO	Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу

CROSO Централни регистар обавезног социјалног осигурања

Страница оставлена пуста.

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА

Грађани Сомбора,

Желим да са вама поделим визију - Сомбор видим као модеран индустријски град, који је лидер у области комуналне опремљености и примеру здравог стила живота, обновљивих извора енергије и очувању заштите животне средине. Град који ће за 10 година бити пример савршено избалансираног споја модерног и традиционалног, високе индустрије и раскошне природе специјалног резервата „Горњег Подунавља“. Многи не знају, али Сомбор има најдужу традицију сарачког заната, која је препознатљива широм света. Сарачки занат сачуван је у Сомбору захваљујући породици Ђуран, чији амови красе и најпознатије ергеле у свету, па чак и ергелу Бакингамске палате. Сарачки, као и многи други занати које знамо у Сомбору развијали су се и неговали захваљујући нашој стрпљивости и одмерености, а за нас се чује далеко због широкогрудости и толерантности коју имамо и ценимо. Управо су ово врлине нас, Сомбораца, које тако ценим и у којима уживам свакога дана. Уживам и у хладу бођоша, у споју зеленила и чаробне градске архитектуре, која заиста чини једну складну и идиличну целину. Ту целину чини и богатство различитости, мултикултуралности која се може видети заиста на сваком кораку: „Битка код Сенте“, фијакер, бездански дамаст, сомборски сир у качици, лемешки кулен, стапарски ћилим...

Руководство Сомбора свакодневно вредно и предано ради да се живот у нашем граду унапреди. У складу са тим, знам да у годинама које су пред нама имамо велике изазове: од Бачког Брега на северозападу Србије, преко нашег Сомбора, Куле, Врбаса, Срборана, Бечеја, Новог Бечеја, па до Накова на истоку наше земље простираће се брза саобраћајница која ће повезати две државе са којима Србија има заједничку границу – Мађарску и Румунију. Очекује нас почетак изградње „Регионалног центра за управљање отпадом“, а посебан допринос подизању стандарда у области заштите животне средине чиниће и реализација вишегодишњег пројекта „Чиста Србија“, који подразумева изградњу 5 пречистача отпадних вода и 243 километара канализационе мреже како у граду, тако и у насељеним местима.

Свестан сам и проблема које имамо као град и које имамо као суграђани. Али сам оптимистичан. Потрудићемо се да изградимо све услове за квалитетан живот младих Сомбораца, како не би одлазили из града, али како би се вратили они који су отишли.

Да наставимо да волимо свој град.

Градоначелник Сомбора
Антонио Ратковић

МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА

ПРОЦЕС ИЗРАДЕ СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА

Основа израде једног стратешког документа је партиципативни приступ, односно партиципативна методологија. Овакав приступ подразумева учествовање заинтересованих страна у процесу стратешког документа, тачније формулисању стратешких начела. Оваква врста планирања и прикупљања информација подразумева најбољу рационалну и разумну употребу постојећих ресурса, како људских, тако и материјалних.

План почива на три стуба, односно три нивоа реализације:

- Први ниво, консултантски ниво – посебно ангажована фирма која је задужена да документ постави у одређене оквире и континуирано прати процес израде.
- Други ниво, партиципативни ниво од стране руководства и заинтересованих чланова локалне заједнице (ужи смисао) – односи се на делове градске управе, посебна предузећа, невладине организације, привредна друштва и др.
- Трећи ниво, партиципативни ниво у ширем смислу – јавна расправа.

С циљем адекватног приступања процесу израде документа, формиране су радне групе које су чинили чланови локалне заједнице (други ниво), и то:

1. Конкурентност привреде и запошљавање (индустрија, трговина, грађевинарство, саобраћај, туризам и занатство)
2. Пољопривреда, шумарство и рурални развој
3. Инфраструктура, урбанизам и комуналне делатности
4. Образовање, социјална и здравствена заштита
5. Заштита животне средине и енергетска ефикасност
6. Друштвене делатности: млади, култура, спорт и медији и односи са јавношћу

Задачи радне групе били су да кроз партиципативно деловање сагледају постојеће стање (консултантска фирма претходно припремила део материјала), обраде литературе, идентификују носиоце активности у локалној заједници, формирају SWOT анализу (консултантска фирма претходно припремила део материјала) и формулишу правце деловања, са адекватним мерама.

Кораци у изради стратешког документа:

1. Припремне активности неопходне за спровођење процеса стратешког планирања
2. Формирање радних група
3. Припрема радних материјала (анализа стања, SWOT анализа, предлог стратешких циљева и др.)
4. Приоритизација пројеката
5. Формирање Првог нацрта стратешког документа
6. Рад радних група
7. Формирање Другог нацрта стратешког документа
8. Давање документа на даље коментарисање
9. Формирање Финалног предлога стратешког документа

СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ

Поред већ поменутог партиципативног принципа, стратешки документ почива на неколико секундарних начела на основу којих се формулишу стратешки правци и који су коришћени од стране консултаната и руководства града у припреми. Та начела су:

- Фокус на људима
- Сагласност о дугорочној визији
- Свеобухватност и интегрисаност
- Усаглашеност са јасним буџетским принципима
- Свеобухватна и поуздана аналитичка основа
- Посвећеност надлежних институција и органа
- Развој постојећих механизма
- Повезаност националног и локалног нивоа власти
- Развој и унапређење постојећих капацитета

План развоја града Сомбора писан је за период од 2022.године до 2028.године, и формулисан је да буде у складу са позитивним правом Републике Србије, а посебно у складу са Законом о планском систему. Документ је конципиран тако да се у будућности могу уносити измене и ажурирати индикатори као и мере. Штавише, пожељно је да се путем механизма праћења примене стратешког документа доноси суд о томе када је потребно на одређени начин ревидирати план и поново подесити циљеве.

У складу са горепоменутиим, а у сагласју са руководством града Сомбора, формулисани су стратешки правци документа, односно стратешки приоритети:

1. прогресивни привредни развој
 - предузетништво
 - туризам
 - привлачење инвеститора
 - индустријске зоне
2. друштвени развој
 - социјална и здравствена заштита
 - образовање
 - култура
 - етничке мањине
 - спорт
3. пољопривреда и заштита животне средине
 - квалитетна пољопривредна производња у служби економије
 - рурални развој
 - управљање отпадом
4. добра управа и урбанистички развој
 - добра управа

- урбанистички развој

Важно је напоменути да су ови правци потврђени кроз рад радних група, односно да су ревидирани и формулисани да одговарају потребама локалне заједнице.

АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Административни и географски положај

Град Сомбор се налази на крајњем северозападу Републике Србије, смештен на дну басена некадашњег Панонског мора, у изразито равничарском подручју са просечном надморском висином од 90м. Граничи се са градом Суботицом, општинама Бачка Топола, Кула, Оџаци и Апатин, док се на северу граничи са Републиком Мађарском и на западу са Републиком Хрватском.

На простору распростирања града Сомбор, геоморфолошку целину чине део телечке лесне заравни (захвата око 1/3 њене територије) лесна тераса и алувијална равна Дунава, састављена из нижег инундационог дела и алувијалне терасе. Дунав и релативно густа каналска мрежа чине јединствен систем саобраћајница и велико природно богатство. Клима је умерено-континентална са одређеним специфичностима у појединим деловима подручја као што је учесталост ветрова на Телечкој заравни, са малом просечном брзином ветрова.

У оквиру Бачког подручја налази се неколико резервата биосфере као што је резерват „Мура-Драва-Дунав“ који се делом налази на територији града Сомбора. Резерват „Бачко Подунавље“ који се налази на UNESCO листи резервата биосфере у оквиру програма „Човек и биосфера“ којим се промовише концепт одрживог развоја и специјални резерват природе „Горње Подунавље“ који представља једну од последњих оаза изворне природе Паноније, некада распрострањених ритова, бара и мочвара Подунавља, који су данас сведени на уске појасеве уз реку.

Град Сомбор носи епитет најзеленијег града Европе, надалеко познат по свом зеленилу, по бођошима који су донесени из долине Мисисипија још 1903 године. Град Сомбор има повољан географски положај у односу на ширу регионалну средину, на шта утиче близина међудржавних граничних прелаза код Бездана и Богоје са Републиком Хрватском (25 км) и Бачки Брег са Републиком Мађарском (28 км). Такође, територија града Сомбора граничи се са паневропским Коридором 7, река Дунав, док је друмски Коридор 10 удаљен око 60км од града. Повезаност регионалне друмске и железничке саобраћајнице са међународним речним пристаништем и царином код Бездана на Коридору 7, одређују просторно-функционалну вредност Сомбора.

Простире се на 1.216 километара квадратних, што је 48,87% округа (Западнобачка област), односно 5,63% територије АП Војводине. Коришћено пољопривредно земљиште заузима 88.019 ха, а шумска се простире на 7.585 ха.¹ Према подацима² на територији града живи укупно 77.463. У Сомбору је регистрована чак 21 националност, а већинско становништво је српско са уделом од 63,3%, следи мађарско са 11,5% и хрватско са 8,2%.³ Густина насељености износи 63,7 становника по квадратном километру.

Град Сомбор обухвата једно градско и 15 сеоских насеља.

¹ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Србији 2021. година.

² Ибид.

³ ибид.

Подаци о насељима:⁴

Редни број	Назив насељеног места	Површина (км ²)	Удео у укупној површини на територији Града Сомбора (%)
1	Алекса Шантић	53	4,36
2	Бачки Брег	33	2,71
3	Бачки Моноштор	98	8,06
4	Бездан	80	6,58
5	Гаково	46	3,78
6	Дорослово	41	3,37
7	Кљајићево	77	6,33
8	Колут	70	5,76
9	Растина	23	1,89
10	Риђица	60	4,93
11	Светозар Милетић	60	4,93
12	Станишић	93	7,65
13	Стапар	83	6,83
14	Телечка	33	2,71
15	Чонопља	77	6,33
16	Сомбор	289	23,77

На подручју града Сомбора постоји 22 месне заједнице, а сам град има 7 месних заједница.⁵
Списак месних заједница, 2022. година⁶

Р.бр.	Месна заједница	Насеље којем припада МЗ	Адреса	Број телефона
1	"Венац"	Сомбор	Краља Петра I 18/1	025/414-051
2	"Млаке"	Сомбор	Београдска 31	025/483-137
3	"Црвенка"	Сомбор	Коњовићева 1	025/413-968
4	"Горња Варош"	Сомбор	XII Војвођанске ударне бригаде 57	025/460-321
5	"Селенча"	Сомбор	Сонћански пут 24	025/412-058
6	"Стара Селенча"	Сомбор	Далматинска 10	025/424-978
7	"Нова Селенча"	Сомбор	Сонћански пут 24	025/422-766
8	"Алекса Шантић"	Алекса Шантић	Солунских добровољаца 29	025/5838-380
9	"Бачки Брег"	Бачки Брег	Југословенска 20	025/809-013
10	"Бачки Моноштор"	Бачки Моноштор	Ивана Горана Ковачића 26	025/807-504
11	"Бездан"	Бездан	Жртава фашизама 3	025/810-212
12	"Гаково"	Гаково	Краља Петра I 68	025/866-606
13	"Дорослово"	Дорослово	Николе Тесле 61	025/5862-610
14	"Кљајићево"	Кљајићево	Иве Лоле Рибара 76	025/852-560

⁴ Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, Popis 2011 godine.

⁵ Веба: <https://www.sombor.rs/lokalna-samouprava/mesne-zajednice/>; приступљено: 27.03.2022. године

⁶ Веба: <https://www.sombor.rs/lokalna-samouprava/mesne-zajednice/>; приступљено: 27.03.2022. године

15	“Колут”	Колут	Трг бораца бб	025/804-226
16	“Растина”	Растина	Солунских бораца 4	025/858-983
17	“Риђица”	Риђица	Светог Саве 52	025/856-198
18	“Светозар Милетић”	Светозар Милетић	Доситеја Обрадовића 3	025/840-015
19	“Станишић”	Станишић	Ослобођења 85	025/830-097
20	“Стапар”	Стапар	Карађорђевићев плац 95	025/5827-734
21	“Телечка”	Телечка	Трг ослобођења 1	025/864-026
22	“Чонопља”	Чонопља	Николе Тесле 21	025/844-050

Скупштина града је највиши орган града, формира радна тела: одборе, комисије и савете. Скупштину града чине одборници које бирају грађани на непосредним изборима, тајним гласањем, на мандатни период од 4 године, у складу са Уставом, законом и Статутом. Скупштина има 61 одборника. Скупштина има председника и заменика председника који се бирају и разрешавају у складу са законом, као и секретара који се стара о обављању стручних послова у вези са сазивањем и одржавањем седница Скупштине и њених радних тела и руководи административним пословима везаним за њихов рад.

Градоначелника бира Скупштина из реда одборника. Градоначелник има заменика, који га замењује у случају његове одсутности и спречености да обавља своју дужност. Градоначелник и заменик градоначелника су на сталном раду. За вршење одређених послова градоначелник може поставити и разрешити пет помоћника.

Градско веће чине градоначелник, заменик градоначелника и 9 чланова Градског већа.

Градском управом као јединственим органом руководи начелник.

Начелник Градске управе има заменика који га замењује у случају његове одсутности и спречености да обавља своју дужност.

Историјат

Најстарији археолошки налази на простору Сомбора и околине потичу из бронзаног доба (остац кућа, огњишта и бронзаног оруђа). Многи народи су насељавали ове просторе: Гети, Келти, Сармати, Хуни, Авари, Монголи. Хуни су у првим деценијама V века – на подручју средњег Подунавља и Потисја под своју власт окупили остатке других народа, а међу њима су била и словенска племена.

У средњу Европу на крају IX века долазе Мађари. Под Арпадовим вођством, преко превоја Вереци 896. године дошло је 200.000 до 250.000 освајача где су затекли словенска племена. Покореним племенима Мађари су наметнули своју власт.

У картама пре мохачке битке – 1526 године, када Турци освајају већи део Угарске, налази се и место Цобор-сент-михаљ које је означавало подручје данашњег Сомбора. Уз дозволу Мађарског краља Матије породица Цобор је на територији свога поседа 1469. године сазидала утврђење. Турци освајају тврђаву 1541. године, а од 1543. место бележе именом Сомбор, како га је називао

затечени српски живаљ. Сомбор је већ 1554.године био седиште једне од нахија у Сегединском санџаку, а некадашња типична турска паланка постаје значајно трговачко седиште.

После пораза код Беча 1683.године, отоманско царство је знатно ослабљено и 1687.године турско становништво и војска напуштају Сомбор, град добија статус "војничког шанца", а 1717.године се први пут помиње као варош. Према подацима пописа из 1720.године овај регион насељава око 32600 људи који су бранили границу од турске инвазије.

1749.године Марија Терезија потписује повељу којом се Сомбор уздиже у ранг слободних и краљевских градова, чиме је обезбеђена значајна политичка, судска, привредна и просветна самосталност и град почиње да убрзано израста у културно-економски центар региона, а 1786. постаје седиште Бачко-бодрошке жупаније.

Нешто више од пола века након ослобођења, град је постао једно од најзначајнијих средишта. Од половине XIX века основано је више културних и просветних установа, крајем XIX века град је калдрмисан и постаје значајно железничко чвориште, потпуно озелењен.

Крајем Првог Светског рата, 13. новембра 1918. претходница српске војске улази у град, а 25. новембра 1918. вољом огромне већине становника, Сомбор улази у састав Краљевине Србије.

Демографија

Број становника током XX века имао је тренд раста, са изузетком 1991.године када је стопа раста броја становника била негативна (-3,09). Према процени Републичког завода за статистику Републике Србије, који годишње врши процену броја становника на нивоу општина и градова, број становника Сомбора се у протеклим годинама смањивао у односу на број из 2011.године и за 2020.годину износи 77.463 становника. Тренд опадања приметан је на свим нивоима, од републичког до нивоа града.⁷

Укупан број живорођене деце на територији Града Сомбора током 2020.године износио је 566. На 1000 становника у Сомбору се роди 7,3 детета.⁸

Витални догађаји, 2020.године⁹

	Град Сомбор	Западнобачка област	Регион Војводине	Република Србија
Живорођени	566	1.253	16.613	61.692
Живорођени на 1000 становника	7,3	7,4	9,0	8,9
Умрли	1.497	3.273	30.394	116.850
Умрли на 1000 становника	19,3	19,4	16,5	16,9
Природни приштај	-931	-2.020	-13.781	-55.158
Природни прираштај на 1000 становника	-12	-12	-7,5	-8

⁷ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021.

⁸ Ибид.

⁹ Ибид.

Према попису из 2011.године, од укупне популације од 85.903, у Сомбору живи 41.628 мушкараца (48,46%) и 44.275 жена (51,54%). Житељи самога града чине 55,44% урбаног становништва, док 44,56% чини рурално становништво.¹⁰

Од укупног броја становника Сомбора старијих од 15 година (74.780) већина (53,46%) се налази у брачној заједници. Велики проценат (27,56%) чине самци, неожењени мушкарци или неудате жене. Мушки део популације остаје и привређује у сеоском домаћинству, док женски део пресељава се у град.¹¹

Структура становништва старог 15 и више година према брачном стању и полу, Сомбор, 2011.година.¹²

	Мушко	Удео у укупном броју мушкараца (%)	Град Сомбор		Укупно	Удео у укупном броју (%)
			Женско	Удео у укупном броју жена (%)		
Укупно	35.852	100	38.928	100	74.780	100
Неожењени/неудате	12.226	34,10	8.382	21,53	20.608	27,56
Ожењени/удате	19.971	55,70	20.006	51,39	39.997	53,46
Разведени	1.845	5,15	2.561	6,58	4.406	5,89
Удовци/удовице	1.782	4,97	7.945	20,41	9.727	13,01
Непознато	28	0,08	34	0,09	62	0,08

Становништво града је старачко, јер је 14,82% становника млађе од 15, а 37,31% становника је старије од 50 година. Просечна старост становништва је 41,0 година.¹³

У свим старосним групама до 40 година мушкарци су заступљенији, док је у старосној групи од 40-44 године, као и у старосној групи од 50 година и више, учешће жена веће. Највећи број становника се налази у старосној групи од 55 до 59 година (8,21%).¹⁴

Према старосним индикаторима становништва, измене из 2020.године, 84,4% чини становништво од 18 и више година, док жене у старосној групи 15-49 година чине 20,4% од укупног броја становника. Просечна старост 45,07 година.¹⁵

У Сомбору је регистрована чак 21 националност. Према националној припадности у Сомбору живе Срби (54.370), Мађари (9.874), Хрвати (7.070), Буњевци (2.058) Црногорци (541), Југословени (852), Албанци (118), Бошњаци (22), Бугари (31), Горанци (67), Македонци (171) Муслимани (91), Немци

¹⁰ Република Србија, Републички завод за статистику, Попис 2011 године.

¹¹ Ибид.

¹² Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, Opštine i regioni u Republici Srbiji 2021

¹³ Република Србија, Републички завод за статистику, Попис 2011 године.

¹⁴ Ибид.

¹⁵ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021

(494), Роми (1015), Румуни (89), Руси (41), Русини (62), Словаци (117), Словенци (74), Украјинци (23).¹⁶

Према вероисповести у Сомбору има 76.962 становника хришћанске вероисповести, од тога 54.494 православне, 21.880 католичке и 422 протестанске. Остале вероисповести и лица која верски нису опредељена чине 10,13%.¹⁷

Најзаступљенији матерњи језик на подручју Града Сомбора јесте српски (80,50%), затим следе мађарски (10,64%) и хрватски (2,31%).¹⁸

По попису из 2011.године, Град Сомбор на свом подручју има укупно 33.497 активних становника. Од укупног броја активног становништва које обавља занимање (25.730) већи део чини мушко становништво 19.597, док 13.900 чине жене.¹⁹

Од укупног броја становништва Града Сомбора старијег од 15 година највише је оних са средњом школом 38.052, затим оних са основном школом 17.728, високо образованих (висока и виша школа) је 9.354 док је без основне школе 9.543 особе. Мушкарци су заступљенији само у категорији средњег и вишег образовања.²⁰

Структура становништва старог 15 и више година према школској спреми, 2011.година²¹

	Град Сомбор – укупно	Удео у укупном броју становника у граду Сомбору (%)
Без школске спреме	1.688	2,26
Непотпуно основно образовање	7.855	10,50
Основно образовање	17.728	23,71
Средње образовање	38.052	50,89
Више образовање	3.266	4,37
Високо образовање	6.088	8,14
Непознато	103	0,14
УКУПНО	74.780	100

У Граду Сомбору према статистичким подацима из 2011.године, постојало је 31.730 домаћинства са просечно 2,7 чланова. Домаћинства са 4 и више чланова породице чине свега 28,56% од укупног броја, док домаћинства са само једним чланом су заступљена са 24,09%.²²

Досељеници на подручје Града Сомбора чине 43,50% од укупног броја становника, док становници који од рођења станују у истом месту чине 56,50%. Од укупног броја досељених лица, 48,75% је из Србије, док досељена лица из иностранства чине 51,25%. Највећи број становништва који се

¹⁶ Република Србија, Републички завод за статистику, Попис 2011.године.

¹⁷ Ибид.

¹⁸ Ибид.

¹⁹ Ибид.

²⁰ Република Србија, Републички завод за статистику, Попис 2011.године.

²¹ Ибид.

²² Ибид.

доселио у протеклих десет година из других делова Републике Србије у Сомбор био је из другог насеља исте општине (8.565), док је највећи број становника досељеници из бивших република СФРЈ (17.994).²³

Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

Град Сомбор је добро повезан са суседним општинама, односно територијом Републике Србије, захваљујући заступљености различитих видова саобраћаја, а постоји и добра повезаност са суседним државама, преко граничних прелаза.

Друмски саобраћај

Према подацима Републичког завода за статистику из 2020.године, путна мрежа на територији Сомбора има укупно 295,836 км, од тога 95,7% је савремени коловоз.²⁴ Путевима су добро позиционирани са аспекта покривености путних праваца, носиоци су важних саобраћајних токова интернационалног и унутрашњег саобраћаја са прикључком на паневропски Коридор 10, удаљен 60 км од самог града.

Преко територије града Сомбор пролазе три државна пута IV реда²⁵:

- Број 12 – Суботица – Сомбор – Оџаци - Бачка Паланка - Нови Сад – Зрењанин – Житиште - Нова Црња - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Српска Црња)
- Број 15 – Државна граница са Мађарском (гранични прелаз Бачки Брег) – Бездан – Сомбор – Кула – Врбас – Србобрана – Бечеј – Нови Бечеј – Кикинда – државна граница са Румунијом (гранични прелаз Наково)
- Број 16 - државна граница са Хрватском (гранични прелаз Бездан) - Бездан

Сва насељена места су повезана локалним путевима који су значајни за међурегионално и међуопштинско повезивање.

Дужина путева, 2020.година.²⁶

		Град Сомбор	Удео у укупној дужини пута у Граду Сомбору
		(у км)	(%)
Укупно		295,84	100
Савремени коловоз		283,16	95,71
Државни путеви I реда	Свега	108,57	36,70
	Савремени коловоз	108,57	36,70
Државни путеви II реда	Свега	47,59	16,09
	Савремени коловоз	47,59	16,09
Општински	Свега	139,68	47,21
	Савремени коловоз	127,0	42,93

²³ Ибид.

²⁴ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021.годину.

²⁵ Уредба о категоризацији државних путева („Сл.гласник бр.105/2013 и 93/2015“).

²⁶ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021.годину.

Највећи број регистрованих возила су путнички аутомобили 22.451, теретна возила 2.069, прикључна возила 1.567 и свега 68 радних возила.²⁷

Регистрована возила и прикључна возила.2020.година²⁸

	Број регистрованих возила у Граду Сомбору
Мопеди	912
Мотоцикли	401
Путнички аутомобили	22.451
Аутобуси	98
Теретна возила	2.069
Радна возила	68
Прикључна возила	1.567
УКУПНО	27.566

Железнички саобраћај

За развој железничког саобраћаја постоји огроман потенцијал, јер је просторни концепт железничке мреже радијалан и рационално постављен у простору, трасе повезују сва насеља са градом и међусобно (изузев Растине, Телечке и Дорослова). Магистрална једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга бр.110 повезује Сомбор са граничним прелазом према Хрватској: Суботица-Богојево-државн граница (Ердут)²⁹.

Ваздушни саобраћај

На 7 км југозападно од града Сомбор, налази се војни аеродром који је предвиђен за цивилни саобраћај. Аеродром има најмањи број магловитих дана на територији Србије, па би у будућности могао имати улогу алтернативног аеродрома. Положај аеродрома је врло значајан и са гледишта пословне понуде овог краја (производња здраве, органске, хране која може да се у року од 24 сата отпреми у било које подручје Европе), као и садашње и будуће туристичке понуде града Сомбора, с обзиром на близину атрактивних природних, туристичких локалитета и насеља.

Водни саобраћај

Водни саобраћај треба да се афирмише и да у будућности постане један од носилаца привредног развоја подручја. Од посебне важности је близина и добра саобраћајна повезаност Сомбора са међународним пловним путем Коридор 7, река Дунав и међународном луком Богојево. У коридору међународног водног пута Е 80 – Дунав, предвиђено је путничко пристаниште на локацији Бездан, као и развој наутничког туризма изградњом марине за мања пловила.

Територију града Сомбор пресеца већи број канала. Главне канале чине: Бајски канал који се искључиво користи за купање, канал Пригревица - Бездан, део канала Оџаци - Сомбор и део канала Врбас - Бездан, као и хидротехнички објекти: преводница Бездан и Сомбор, црпне станице

²⁷ Ибид.

²⁸ Ибид.

²⁹ Уредба о категоризацији железничких пруга које припадају јавној железничкој инфраструктури („Сл.гласник бр.50/2019“)

Бездан I и II, водозахватна устава Бездан, устава Српски Милетић и сигурносне уставе Шебешфок, Чешка Ћуприја и Купусина. Поред тога постоји велики број мањих канала који служе за одводњавање и наводњавање пољопривредних површина.

- Велики бачки канал (118 км), представља главну артерију читавог хидростистема у Бачкој, спаја Дунав код Бездана са Тисом код Бечеја.
- Канал Бездан-Пригревица (31,7 км), представља напајајући крак система Дунав-Тиса-Дунав водом из уставе код Бездана. Главна намена канала је за водни саобраћај и наводњавање.
- Канал Сомбор-Оџаци (27,9 км), омогућава једновремену двосмерну пловидбу хиљадутонских пловила и представља транзитни пут за бродове из Новог Сада и Богојева који плове за Сомбор. На њему нема изграђених пристаништа.
- Канал Врбас – Бездан (80,9 км), представља пловни пут између улаза из канала Бечеј – Богојево (км 39) као почетка, и улаза из Дунава као завршетка.

Привреда

Значајнија предузећа у граду Сомбору су Фиорано (текстилна индустрија), Проџети (фабрика обуће), Сомболед (прехранбена индустрија), Сомборелектро (трговина електро материјалима и опремом), Метеор комерц (фабрика сточне хране), Синагога (трговина), Боја (израда сигнализације), ЕБМ (производња електромотора) Гума-С (производња производа од гуме).³⁰

Индустријска зона града Сомбора лоцирана је уз југоисточну границу самог града. Укупна површина је око 500 ха. Инфраструктура: Водовод, канализација, гасовод, струја високог напона, приступни пут, тт инсталације, интернет (наведена инфраструктура делом постоји, делом је планирана и делом постоји готова техничка документација за изградњу инфраструктуре).

На територији града Сомбор у 2021.години било је регистровано укупно 3.450 предузећа, од чега 1.084 привредних друштава и 2.366 предузетника. У односу на 2018.годину приметан је пад у броју привредних друштава 1.266 док је број предузетника на сличном нивоу у протекле четири године.³¹

Број привредних друштава и предузетника за период 2018-2021.годину.³²

Активна предузећа	2018	2019	2020	2021
Активна привредна друштва	1.266	1.051	1.054	1.084
Активни предузетници	2.361	2.317	2.327	2.366

³⁰ Град Сомбор, профил заједнице; <https://www.sombor.rs/wp-content/uploads/2018/07/Profil-zajednice.pdf>; приступљено: 31.03.2022.године

³¹ Република Србија, Агенција за привредне регистре

³² Ибид.

Просечна зарада по запосленом на територији Града Сомбора у 2020.години је износила 53.632 динара.³³

Просечне зараде по запосленом (нето):

	Град Сомбор	Западнобачка област	Регион Војводине	Република Србија
2016	36.750	38.706	44.646	46.097
2017	38.695	39.562	46.215	47.893
2018	44.273	42.756	47.095	49.650
2019	48.562	46.924	51.965	54.919
2020	53.632	51.362	57.186	60.073

Према подацима Републичког завода за статистику највећи број грађана је запослен код правних лица (77,49%) следе лица која самостално обављају делатности и запослени код њих (17,27%), с тенденцијом раста у претходном периоду 2011-2020. Најмање је регистрованих индивидуалних пољопривредника који су посебна категорија (5,24%) са тендецијом пада у односу на 7,63% из 2015.године.³⁴

Регистрована запосленост по секторима делатности 2020.година.³⁵

	Град Сомбор укупно	Западнобачка област
Запослени укупно	21.534	42.216
Запослени у правним лицима	16.687	32.007
Предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	3718	8.321
Регистровани индивидуални пољопривредници	1130	1.888

Највећи број запослених лица ангажован је у прерађивачкој индустрији (23,7%), затим у области трговине на велико и мало и поправке моторних возила (15,3%), те у области здравствене и социјалне заштите (9,3%).³⁶

Запошљавање

У структури запошљавања на територији Града Сомбора током 2015.године од укупног броја запослених своје радно место је пронашло 48,66% жена и 51,34% мушкараца, од тога 15,07% било на неодређено, а 84,93% на одређено време.³⁷

³³ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021.година.

³⁴ Ибид.

³⁵ Ибид.

³⁶ Ибид.

³⁷ Република Србија, Републички завод за статистику, Попис 2011.године.

Регистрована запосленост према општини пребивалишта из 2020.године бележи пораст процента запослених жена у односу на број запослених мушкараца. У Сомбору живи 22.072 запослених лица, од тога 11.868 мушкараца и 10.204 жена. Учешће запослених старости 15-29 година у укупној запослености је 15,5%.³⁸

Незапосленост

Укупан број незапослених лица са територије Града Сомбора евидентиран у Националној служби за запошљавање у 2020.години износи 5.314, од тога 48,3% први пут тражи посао, а 39,5% је без стручне спреме.³⁹

На евиденцији Националне службе за запошљавање према подацима из фебруара 2022.године У Сомбору је било укупно 5.266 незапослених лица, новопријављених лица 355 док су пријављене потребе за запошљавањем 27, а запослених са евиденције 201.⁴⁰

Број запослених/незапослених, зараде и бруто домаћи производ⁴¹:

	2018	2019	2020	2021
Број запослених	21.892	22.070	22.072	
Број незапослених	4.998	4.796	5.314	5.838
Просечна нето зарада (у РСД)	44.273	48.562	53.632	

Екологија

Мура-Драва-Дунав

Највећи део територије града Сомбор налази се у границама UNESCO резервата биосфере Мура-Драва-Дунав. На овом подручју реке Мура, Драва и Дунав формирају 700 километара дуг зелени појас који се састоји од 13 заштићених подручја која повезују скоро милион хектара једног од најважнијих речних система у Европи.

Заштићену зону одликује мозаик култивисаних површина и насеља, али такође обухвата и нека мања одвојена подручја као што су мртваје, рибњази и мочваре. Овде се појављује екстензивна пољопривреда као што је испаша стоке, производња сена и органска производња, промоција локалних производа и екотуризам. Ово подручје представља богатство биодиверзитета, окруженог богатим културним наслеђем и пружа дом бројним заштићеним врстама међу којима су орао белорепан и црна рода, видра и бројне врсте риба, птица, биљака. Повезаност речних екосистема од посебног је значаја за све врсте биљака и животиња које насељавају „Европски Амазон“.

Горње Подунавље

Специјални резерват природе Горње Подунавље је остатак некадашњих пространих плавних предела Подунавља. Чине га неколико одвојених целина: Моношторски рит, Апатински рит и

³⁸ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021.година.

³⁹ Република Србија, Национална служба за запошљавање.

⁴⁰ Ибид.

⁴¹ Стање се односи на период 01.01 - 30.06.2021.године. Извор података: Републички завод за статистику Србије (наведене позиције не садрже податке за АП Косово и Метохију)

подручја Штрпца, Козаре и Карапанце. Највећу површину резервата заузимају ритске плавне шуме.

Специфични комплекси ритских шума испресецани су рукавцима и каналима, са адама, меандрима, тоњама, барама, мочварама, влажним ливадама, тршћацима и шеварима. Карактеристично је богатство орнитофауне у којој се истичу ретке врсте као што су орао белорепан и црна рода. Горње Подунавље насељава најбројнија популација европског јелена у нашој земљи.

Бачко Подунавље

У оквиру резервата Бачко Подунавље налазе се четири заштићена подручја међу којима су и Специјални резервати природе Горње Подунавље и Карађорђево, али и површине којима управља ЈП Војводинашуме.

Подручје биосферног резервата највећи је очувани поплавни комплекс горњег тока Дунава у Србији и такође једно од највећих поплавних низина на средњем делу Дунава са већим бројем традиционалних села и насеља.

Квалитет ваздуха

Град Сомбор је обухваћен Локалном мрежом аутоматског мониторинга квалитета амбијенталног ваздуха којом управља Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине. Од 2019. године утврђено је фиксно место у урбаној средини за стални мониторинг квалитета амбијенталног ваздуха. Овим местом управља Град Сомбор.

Квалитет земљишта

У Сомбору се до сада пратио квалитет и загађење земљишта на основу захтева индивидуалних пољопривредних произвођача. Поред тога, Пољопривредна стручна служба „Сомбор“ д.о.о. врши испитивања земљишта због одабира врста сорти, семена и вештачких ђубрива. Употреба вештачких ђубрива, хемијских средстава за заштиту биљака (пестицида, инсектицида и фунгицида) и воде за наводњавање, није довољно контролисана и плански употребљавана.

Важно је поменути да се територија града Сомбора, односно територија свих 17 катастарских општина налази у другој зони изложености еолској ерозији и због слабе пошумљености, а услед интензивне пољопривредне производње (две жетве годишње) долази до смањења хумусног слоја.

На територији града Сомбора тренутно се налази 16 дивљих депонија, које се сваке године уклањају, сходно финансијским могућностима, но на истим локацијама се појаве поново током године. Да би се трајно решила њихова санација, потребна су ограмна средства за одношење отпада и доношење слојева земље.

Општина	Насеље	Координате дивље депоније		Процењена количина отпада (t)	Процењена површина сметлишта (m ²)	Колико је пута чишћен простор дивље депоније у току извештајне године?	Да ли се на истом месту понавља дивље одлагање отпада?
		N	E				
Сомбор	Алекса Шантић	45,9206	19,3358	10800	12000	0	Да
Сомбор	Бачки Брег	45,9180	18,9413	2280	3800	0	Да
Сомбор	Бачки Моноштор	45,7852	18,9457	500	8000	1	Да
Сомбор	Бездан	45,8300	18,9302	21000	11460	1	Да
Сомбор	Чонопља	45,8314	19,2257	5000	22000	1	Не
Сомбор	Дорослово	45,6172	19,1982	10950	38000	0	Да
Сомбор	Гаково	45,9030	19,0509	4000	11000	1	Не
Сомбор	Гаково	45,8957	19,0768	1600	2200	0	Да
Сомбор	Кљајићево	45,7823	19,2756	42000	14000	0	Да
Сомбор	Колут	45,8818	18,9214	4400	4000	1	Да
Сомбор	Растина	45,9421	19,0476	3600	18000	0	Да
Сомбор	Риђица	46,0169	19,1104	7400	10500	1	Да
Сомбор	Сомбор	45,7580	19,1019	433680	55600	0	Не
Сомбор	Станишић	45,9460	19,1727	25200	36210	0	Да
Сомбор	Стапар	45,6745	19,1985	18000	13400	0	Да
Сомбор	Телчка	45,7798	19,3880	3500	15000	0	Да

Квалитет вода

На територији Града Сомбора за водоснабдевање искључиво се користе подземне воде. Подземне воде које се користе за пиће распоређене су у две издани: такозвана прва издан (са слободним нивоом) на дубини око 60 м, а испод њих су издани са нивоом под притиском (артерске издани).

У последњих пет година интензивно је подизање заливних система нарочито на "Горњим теренима" Телчке висоравни који се снабдевају подземним водама, а за шта не постоји системска контрола чак ни евиденција о истим, а самим тим не сагледава се кумулативан утицај тих заливних система на квалитет и квантитет подземних вода.

Мониторинг нивоа буке

На територији Града Сомбора се спроводи мониторинг нивоа буке. Урађено је и акустичко зонирање града што је основа за спровођење мониторинга.

Култура

Институције културе

Библиотека Карло Бијелички, Галерија Милан Коњовић, Градски Музеј, Културни центар Лаза Костић, Народно Позориште, Градска библиотека, Српска читаоница, Туристичка организација града Сомбор, Историјски архив Сомбор.

Околина града Сомбора располаже са више двораца и репрезентивних објеката који би се могли искористити за туристичке сврхе. Ови објекти имају изузетну прошлост и репрезентативну архитектуру, а неки од ових објеката поседују и парковске засаде ретких биљних врста. Свако насеље у граду Сомбору располаже са црквом, углавном су то барокне грађевине са краја XVIII века, мноштво је већих и мањих сакралних објеката по гробљима и насељима.

Манастир Светог Архиђакона Стефана, Фрањевачки манастир и Кармелићански манастир су сведоци богате реилгиозне баштине Сомбора. Неки од ових објеката располажу и могућношћу уређења објеката за смештај гостију. Градски музеј у Сомбору располаже са више различитих збирки. Ове збирке су сачињене од материјала из читаве Западно-бачке регије и веома су богате материјалима и од националног значаја.

Археолошки локалитет Ботрањ спада у средњовековне локалитете и вероватно је најрепрезентативнији локалитет на територији града Сомбора. Ископавања на овом локалитету су још у току. До сада је ископана црква, а ради се на ископавању насеља. Овај локалитет могао би се након конзервације учинити приступачан и за туристичку посету.

Образовање

Наслеђе везано за образовање, датира још од отварања српске школе 1717.године, па преко „Норме“, школе за образовање учитеља коју је Аврам Мразовић отворио још давне 1778, године. Поштујући дугогодишњу традицију и завештање, град Сомбор улаже велика средства у одржавање и унапређење образовања на својој територији. Одељење за образовање у оквиру Градске управе града Сомбора представља директну везу града и установа за образовање.

Предшколско васпитање

Предшколску установу „Вера Гуцуња“ чини мрежа дечијих вртића од укупно 33 објекта, од тога је 18 у граду и 15 објеката је у насељеним местима. Васпитно-образовни рад се изводи у 81 групи на српском језику, у 3 на мађарском језику и у 1 васпитној групи двојезично (српски и мађарски). У Бачком Моноштору, ромска деца су интегрисана у редовне васпитне групе где се васпитно – образовни рад изводи на српском језику. У школској години 2019/20, у 33 објекта било је 1995 деце корисника и 198 запослених.⁴²

Основно образовање

Према важећем акту, на територији града Сомбора настава обавезног основног образовања и васпитања се одвија у 5 градских и 14 сеоских школа.

Средње образовање

Делатност средњег образовања и васпитања врши се у 6 средњих школа.

⁴² Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021.година.

На територији града Сомбора налази се и Школа за основно и средње образовање са домом „Вук Караџић“, намењена је ученицима са тешкоћама у развоју, као и Музичка школа „Петар Коњовић“ која обавља делатност основног и средњег музичког образовања као необавезног, факултативног.

Високо образовање

У граду Сомбору постоји Педагошки факултет, који представља део Универзитета у Новом Саду и наставља два века стару традицију.

Здравство

Дом здравља Др. Ђорђе Лазич обавља делатност примарне здравствене заштите у Сомбору, са циљем трајног рада на спречавању болести у свим областима медицине. Здравствене службе које делују у оквиру Дома здравља својим активностима подмирују разнолике потребе свих популационих групација становништва, како превентивних, тако и куративних мера примарне здравствене заштите и стоматологије.

Завод за јавно здравље има улогу дефинисану Законом о здравственој заштити и Законом о јавном здрављу, према коме прати, истражује и проучава здравствено стање и здравствену културу становништва, стање и квалитет животне средине, узроке појаве и ширење заразних и других болести, утицаје еколошких фактора на здравље, као и на организацију, рад и развој здравствене службе и предлаже и предузима одговарајуће мере у циљу заштите и унапређења здравља.

Општа Болница Др. Радивој Симоновић обавља специјалистичко-консултативну и стационарну здравствену делатност на секундарном нивоу за подручје Западно-бачког округа, односно за територију Сомбора, Оџака, Апатина и територију насељених места Крушчић, Нова Црвенка, Црвенка и Сивац у општини Кула.

На територији града Сомбора, запослено је 277 лекара, 19 стоматолога и 9 фармацеута. Број становника на једног лекара износи 280, што је изнад просека на нивоу Западнбачке области, региона Војводине и Републике Србије.⁴³

Социјална заштита

Установе социјалне заштите на територији града Сомбора чине Центар за социјални рад Сомбор, као основна установа социјалне заштите и Геронтолошки центар Сомбор као установа у својству правног лица која обавља делатност од општег друштвеног интереса у области социјалне и здравствене заштите психички здравих одраслих и старијих лица.

Центар за социјални рад Сомбор је основан у марту 1960.године. Данас запошљава 42 стручна, административна и техничка радника. Јавна овлашћења обављају следеће организационе јединице: правна служба, служба заштите деце и младих, служба заштите одраслих и старијих,

⁴³ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021.година.

рачуноводство. У октобру 2016. основане су две службе које обављају послове социјалне заштите из надлежности града Сомбора: служба локалних права и услуга, те служба заштите и подршке породици.

Центар за пружање услуга корисницима социјалне заштите основан је у септембру месецу 2021.године, од стране Скупштине Града Сомбора. Пружа три услуге: смештај у Сигурну кућу, односно у Прихватилиште за жртве насиља у породици и жртве трговине људима, социо-едукативне услуге и саветодавно терапијске услуге, а које су све бесплатне корисницима са територије Града Сомбора.

Геронтолошки центар Сомбор је институција од посебног друштвеног интереса, која се бави социјалном заштитом пензионера и свих старих лица.

"Дом пензионера" је објекат хотелског типа, који нуди висок ниво комфора својим корисницима. У 75 гарсоњера и 25 двособних апартмана, смештено је 100 корисника, физичких и ментално здравих особа.

У "Дому за негу и стара лица" окруженим пространим зеленим површинама и воћњаком, смештено је 220 корисника, од тога око 100 у стационарним собама. Од 1995.године у Центру је смештено 80-так избеглих и прогнаних старих лица.⁴⁴

Пољопривреда и рурални развој

Највећи број пољопривредног земљишта налази се на подручју самог града (25.013), затим у Станишићу (8.783) и Стапару (7.749), док се најмањи број пољопривредног земљишта налази у катастарској општини Растина 2.142 хектара. У приватној својини налази се 68.232 ха обрадивог пољопривредног земљишта, док се у осталим облицима својине (друштвена, државна, задружна, мешовита) налази 40.577 ха и неорганизовано је 8.913 ха.

Граду Сомбору поверено је издавање државног пољопривредног земљишта у закуп. Граду припада 40% од укупног износа средстава која се добијају по основу закупа државног пољопривредног земљишта и та средства троше се наменски, на основу планова из Годишњих програма заштите, уређења и коришћења државног пољопривредног земљишта. На лицитацију у Сомбору иде око 43.000 ха државног пољопривредног земљишта.

Пољопривредно земљиште у граду Сомбору према висинској разлици подељено је на тзв. горњи и доњи терен, који се разликује по врсти, квалитету и начину коришћења, као и проблемима који се јављају.

Комасација пољопривредног земљишта на територији града Сомбора завршена је у свим катастарским општинама.

- Просечна величина поседа на подручју града Сомбора је 2-21-70 ха.

⁴⁴ Град Сомбор, профил заједнице; <https://www.sombor.rs/wp-content/uploads/2018/07/Profil-zajednice.pdf>; приступљено: 31.03.2022.године

- Просечна величина парцеле на подручју града Сомбора је 0-98-13 ха.
- Комасирана површина на подручју града Сомбора је 83524-01-14 ха.

Пољопривредна производња

На основу података Републичког завода за статистику за 2018.годину може се приметити да највећи део коришћеног пољопривредног земљишта чине оранице и баште 81212 ха, под воћњацима је 1.570 ха, док је под виноградима свега 79 ха.⁴⁵

Газдинства према величини коришћеног пољопривредног земљишта, 2018.година⁴⁶

Западнобачки округ	Број пољопривредних газдинстава	Површина у ха
Апатин	1.782	20.631
Кула	3.607	39.286
Оджаџи	3.389	30.379
Сомбор	8.080	88.019

У граду Сомбору, према званичним подацима из пописа пољопривреде који је Републички завод за статистику спровео за 2018.годину, површина коришћеног пољопривредног земљишта је 88.019 ха и највећи део земљишта 76% користе газдинства специјализована за ратарство, 15,7% користе мешовита газдинства специјализована за биљну и сточарску производњу, 3,24% користе газдинства специјализована за узгој свиња и живине.⁴⁷

Укупан број газдинстава је 8080, од којих је 52,91% специјализовано за ратарство, 24,36% су мешовита газдинства са биљном и сточарском производњом, док је 10,02% газдинстава специјализовано за узгој свиња и живине.⁴⁸

Тип пољопривредне производње и коришћено пољопривредно земљиште 2018.година⁴⁹

Тип пољопривредне производње	Коришћено пољопривредно земљиште (ха)	Удео у укупној површини (%)	Газдинства (број)	Удео у укупном броју (%)
Ратарство	66.890	76	4.275	52,91
Биљна и сточарска производња	13.817	15,7	358	4,43
Свиње и живина	2.858	3,24	810	10,02
Вишегодишњи засади (винова лоза и воће)	1.685	1,91	246	3,04
Биљна производња	1.637	1,86	1.968	24,36

⁴⁵ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021.година.

⁴⁶ Ибид.

⁴⁷ Република Србија, Републички завод за статистику, База података.

⁴⁸ Ибид.

⁴⁹ Ибид.

Говеда, овде и козе	713	0,81	166	2,06
Сточарство	397	0,45	220	2,72
Повртарство	22	0,03	37	0,46
Укупно	88.019	100	8.080	100

Према подацима, највећи број газдинстава 5.787 се бави узгојем живине док 5.104 газдинства узгаја свиње.⁵⁰

Газдинства и грла стоке према типу производње, 2018.година.⁵¹

Тип производње	Број газдинстава	Број грла
Живина	5.787	299.651
Свиње	5.104	92.114
Крмаче	2.793	7.395
Кокошке носиље	2.441	50.951
Козе	1.170	5.614
Говеда	977	16.906
Бројлери	906	152.628
Овце	843	18.837
Музне краве	616	5.966
Кунићи	351	2.098
Коњи	182	311
Условно грло	6.757	40.028

На територији Сомбора, у 2018.години највећи део пољопривредне површине био је под житом 50.061, кукуруз за зрно 31.014, пшеница 16.163, индустријско биље 24.461, соја 15.852, сунцокрет 7.015 ха.⁵²

Површина под различитим усевима према величини коришћеног пољопривредног земљишта и број газдинстава, 2018.година⁵³

Тип производње	Површина (ха)	Газдинства
Жита укупно	50.061	6.691
Кукуруз за зрно	31.014	6.202
Индустријско биље укупно	24.461	3.659
Пшеница и крупник	16.163	3.256
Соја	15.852	2.627
Сунцокрет	7.015	1.386
Шећерна репа	4.199	272
Јечам	2.727	743
Крмно биље	1.783	985

⁵⁰ Република Србија, Републички завод за статистику, База података.

⁵¹ Ибид

⁵² Ибид

⁵³ Ибид

Уљана репица	979	103
Поврће, бостан и јагоде	452	406
Дуван	398	19

На територији града Сомбора регистровано је 140 привредних друштава и 11 предузетника којима је претежна делатност пољопривреда (*Извор: АПР*). Такође, на територији града регистровано је 7.797 пољопривредних газдинстава, од чега 7.706 физичких и 91 правно лице (*Извор: Управа за трезор*).⁵⁴

Шумарство

Површине обрасле шумом на подручју Града Сомбора износе 7.585 ха. Пошумљавање у шуми и ван шуме извршено је на укупно 71,50 ха површине Града Сомбора. Обзиром на климатске факторе претежно су заступљен листопадне врсте.⁵⁵

Туризам

Туристичку атрактивност Сомбора употпуњује развој руралног туризма у околним насељима, али и ловно-риболовни туризам у мистичној атмосфери мочвара и старих шума „Горњег Подунавља“. Не треба заборавити ни гастрономски аспект. Уз вино, рибље и друге гурманске специјалитете, али и неизбежне звуке тамбурице, лакше се упознаје исконски менталитет и гостопримство житеља овог подручја.

За све љубитеље спортског туризма на располагању је бицикличка рута Еуровело 6. Ова „речна рута“, омогућава упознавање великог дела европске цивилизације, а миран ток Дунава довешће вас право у Сомбор.

Хотелијерство

Сомбор располаже са два категорисана гарни хотела са три и четири звездице, „Андрић“ и „Barcode“ и једном категорисаном вилом са две звездице „Кронић“, као и многим приватним угоститељским објектима који пружају услуге смештаја.

Посматрајући период од 2010. до 2021.године, приметан је стални пораст од 2014.године када је остварено 13.998 ноћења, док је у 2019.године било 28.433 ноћења. Тај стални пораст је прекинут наредне 2020 године са тек 11.985 ноћења. Просечан број ноћења је 1,7 домаћи туристи и 2,2 страни туристи.⁵⁶

Доласци домаћих и страних туриста по месецима, 2020. година

Месец	Домаћи	Страни	Укупно
Јануар	382	363	745

⁵⁴ Град Сомбор, профил заједнице; <https://www.sombor.rs/wp-content/uploads/2018/07/Profil-zajednice.pdf>; приступљено: 31.03.2022.године

⁵⁵ Република Србија, Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2021.година.

⁵⁶ ибид

⁵⁶ Подаци преузети са сајта Туристичке организације Сомбора. <https://www.visitsombor.org/ponuda/12/manifestacije.html>; приступљено 13.07.2022.године

Фебруар	495	300	795
Март	123	17	140
Април	13	0	13
Мај	255	10	265
Јун	728	127	855
Јул	506	70	576
Август	685	58	743
Септембар	692	102	794
Октобар	459	118	577
Новембар	422	126	548
Децембар	442	109	551
Укупно	5202	1400	6602

Доласци домаћих и страних туриста по месецима, 2021. години

Месец	Домаћи	Страни	Укупно
Јануар	319	175	494
Фебруар	562	104	666
Март	534	104	638
Април	611	105	716
Мај	697	135	832
Јун	759	288	1047
Јул	824	366	1190
Август	1222	376	1598
Септембар	734	485	1219
Октобар	768	493	1261
Новембар	684	254	938
Децембар	789	264	1053
Укупно	8503	3149	11652

Еколошки туризам

Специјални резерват природе "Горње подунавље"

Европска повеља за одрживи туризам добијена је на основу оцене Стратегије и акционог плана за развој одрживог туризма у Специјалном резервату природе „Горње подунавље“ од стране верификационог тима EUROPARC федерације.

Рурални туризам

Удружење грађана „Подунав“ из Бачког Моноштора је удружење које активно сарађује са WWF-ом те остварује изванредне резултате у оквиру развоја одрживог туризма на територији СРП „Горње Подунавље“. Осим тога они су и носиоци развоја руралног туризма у истоименом месту где се налази више сеоских туристичких домаћинстава у оквиру који туристи могу да уживају у руралној идили.

Туристичка обележја града Сомбора⁵⁷

- **Паљење Бадњака**

На Бадњи дан се традиционално фијакерима и коњима одлази у Шикару по Бадњак, након чега се Бадњак пали на Тргу Светог Георгија.

- **Велико буњевачко прело**

Традиционална манифестација

- **Врбица**

Традиционално се одржава литија на Врбицу уз све већи број учесника: грађанства, војске и културно-уметничких друштава

- **СОМУС – Сомборске музичке свечаности**

Манифестација се одржава у организацији Културног центра “Лаза Костић”. Током неколико дана приређују се концерти класичне музике.

- **Сомборски полумаратон**

Традиционални Сомборски полумаратон, трка на 21,1 км је настарија и једна од најпривлачнијих асфалтних трка у нашој земљи са преко 1000 учесника из земље и окружења.

- **Ликовна колонија у Кљајићеву**

У организацији удружења виноградар и воћара “Висови” у прелепом амбијенту Бурдушева брда у Кљајићеву одражава се манифестација уз активно учешће еминентних сликара из Сомбора, и шире.

- **Улица старих заната**

Манифестација изложбено-продајног карактера на којој стари занати промовишу своје умеће и производе уз програме културно-уметничких друштава. Одржава се у центру Сомбора.

- **Сомборски котлић**

традиционална манифестација са преко 2.000 учесника који на градском тргу кувају рибљи паприкаш уз богат забавни програм

- **Раванград Wine Фест**

Фестивал вина и хране који окупља винаре из наше земље и окружења. Уз промоцију вина, промовише се и гастро понуда уз дегустацију аутентичних бачких специјалитета.

- **Сомборске зимске чаролије**
- **Дани хлеба, вина и љубави**
- **Међународна смотра аматерских драмских друштава**
- **Дани младог вина**
- **Сто фела ракије Југославије**

⁵⁷ Подаци преузети са сајта Града Сомбора. <https://www.sombor.rs/o-somboru/turizam/registar-turizma-grada-sombora/>; приступљено 13.07.2022. године

- Сајам торти, колача и пољопривредних производа
- Обележавање годишњице Батинске битке
- Дечији фестивал „Шарени свет“
- Ликовна јесен – бијенале
- Сајам за пензионере
- Улична трка
- Јесењи фестивал цвећа
- Међународни фестивал органске и етно хране
- Подунавски дани Јаноша Херцега
- Берба грожђа у Риђици
- Фестивал лемешки кулен у Светозару Милетићу
- Филмски фестивал
- Кросминтон турнир – Serbian Open за 500 поена
- Михољдански сусрети у Бачком Брегу

Међународна манифестација народних рукотворина која се одржава у Бачком Брегу. Излажу се рукотворине и бира се најлепша и најразноврснија тацна колача и пецива и избор најлепшег штанда.

- Дани веселе машине и златни дестилат ракије шљивовице
- Сликарска колонија – COLORIT

Традиционална међународна сликарска колонија, одржава се на једном од сомборских салаша

- Међународни плесни фестивал
- СОМБОРМЕН – Спринт триатлон

Првенство у триатлону, категорије youth, junior, elite

- Међународни сајам пчеларства
- Арт окупација
- Изложба стапарског голуба
- Илиндански сусрети
- Сомборско лето за младе
- Преображенска сликарска колонија
- Смотра парадних коња и фијакера
- Великогоспојинске вечери у Стапару

у част Великогоспојине од 20 августа када почиње отварање Великогоспојинских вечери свако вече до 29.08. одржава се манифестација са разноврсним програмом.

- Бездански котлић
- Турнир у одбојци на песку
- Бодрог фест у Бачком моноштору

Етно фестивал хране, традиције и занатских производа усмерен је ка неговању традиције свих народа овог подручја и промовисању природних вредности „Горњег подунавља“. Састоји се из дводневног програма: „Бодрошки котлић“, „Фијакеријада Бодрога“, кулинарска понуда, културно класични програм, културно уметнички програм, занатски програм, концерт „Бодрог фест за младе“ и још мноштво едукативних и културних садржаја

- Дани Дес Артса

У оквиру Сомборског лета већ традиционално шест година одржава се манифестација у прелепом амбијенту кафе бара „Des Arta“ као мултикултурална манифестација која обједињује све сфере културног живота.

- **Коњичке трке за пехар Сомборских новина**

дугогодишња традиционална манифестација која се одржава на Градском хиподрому у Сомбору. Међу многобројним тркама најзначајнија и најпопуларнија је „Трка за пехар Сомборских новина“.

- **Етно фестивал „Тројни сусрет“ у Бездану**

традиционално се одржава на Каналској обали у Бездану. На манифестацији се окупљају бројна културно-уметничка друштва из Србије, Мађарске и Хрватске, као и излагачи рукотворина из наше земље. Тога дана се представљају: култура, уметност, невладин сектор и традиција свих народа који живе на овом подручју.

- **Симоновићеви дани**
- **Дани хлеба, вина и љубави**
- **Кување паприкаша од петлова**
- **Сомборско спортско лето**
- **Видовдански дани вина у Риђици**
- **Дужионица**

Жетвене свечаности, традиционално црквено-друштвена манифестација уз присуство великог броја гостију и учесника из земље и иностранства.

- **Лемешки котлић**

Такмичење у кувању јунећег паприкаша одржава се у центру Светозара Милетића уз богат културно-уметнички програм. Ове године се одржава девети пут.

- **Мотонаутичка подунавска регата**

Мотонаутичка подунавска регата традиционално се одржава токовима реке Дунав, од Сомбора до Новог Сада низводно. Циљ одржавања манифестације је промовисање специфичности регате, културних и туристичких потенцијала наше општине.

- **Дан житних поља**
- **Дефиле јахача, фијакера и запрега**
- **Сомборско дечије лето**
- **Мото крос трка у Светозару Милетићу**
- **Трка за пехар Града Сомбора**
- **Green Town Jazz Fest**
- **Меморијал „Јован Ђуран“**
- **Мото сусрети**
- **Сликарско-сламарска колонија**
- **Фестивал мултикултуралности**
- **Есо Music фестивал „Регенерација Дунава“**

У Бачком Моноштору се око међународног Дан Дунава организује Регенерација Дунава, еколошко-музички фестивал. Манифестација представља јединство едукативних садржаја везаних за подизање свести о значају ове реке, уз музичке садржаје у виду дводневних reggae концерата. Фестивал се одржава на простору Еко-рекреативног центра.

- **Сомборски позоришни маратон**

од 1993. год. Народно позориште Сомбор сваку сезону завршава фестивалом Позоришни маратон. Током три дана и три ноћи, једна за другом, играју се представе сомборског позоришта и представе гостујућих позоришта, позоришних група и студената драмских факултета.

- Отворено првенство Града Сомбора у малом фудбалу
- Драмске вечери
- TERMINAL Music and Arts Festival
- Смотра црквених хорова
- Дан Лазе Костића
- Енгиматска колонија
- Ђурђевдански фестивал фолклора у Кљајићеву
- Сомборски књижевни фестивал
- Светођурђевдански дани
- Фијакеријада коњи наши раздрагани
- Сомборски интернационални фестивал стрипа и фантастике
- Ноћ музеја
- Ауто крос трка „Велика награда Града Сомбора“
- Валценград
- Бициклическа трка око венца
- Светски дан плеса
- Фестивал цвећа
- Сусрети љубитеља старовременских возила

манifestација окупља четрдесетак аутомобила, учеснике из целе земље као и неких бивших република тако да са разлогом носи назив међународна манифестација

- Ноћ отворених атељеа – шетња кроз Србију
- САС изложба паса
- Дечији музички фестивал „Шарени вокали“
- Прослава Светог Трифуна
- Дан града – 17. фебруар
- Спортиста године
- Међународни сајам перадарства

Традиционални Међународни сајам перадарства се одржава у Градској хали „Мостонга“ у Сомбору. Излагачи из земље и иностранства излажу квалитетне голубове, украсне птице, куниће и расну живину. Организатор манифестације је Друштво одгајивача ситних животиња “Сомбор 1871” из Сомбора које је ушло у трећи век свог постојања и најстарије је друштво ове врсте у Европи.

- Пливање за часни крст
- Куп нација за жене у боксу

SWOT АНАЛИЗА

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<p><i>Географија / Саобраћај</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 85% територије пољопривредно земљиште • Близина и повезаност међународних копнених и речних коридора • Положај на тремеђи Мађарске, Хрватске и Србије и на граници ЕУ • Директна повезаност са каналском мрежом ДТД 	<p><i>Географија / Саобраћај</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Удаљеност од других привредних административних и републичких центара • Изложеност илегалним миграцијама • Стање речне и железничке инфраструктуре • Локална путна мрежа
<p><i>Привреда</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Квалификациона структура локалног становништва • Индустијска зона • Бројна мала и средња предузећа - кооперантски потенцијал • Пољопривредна производња као полазиште привредног развоја 	<p><i>Привреда</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Диверсификација привреде • Примена технолошких иновација • Попуњеност индустријске зоне • Учешће информатичких предузећа • Повезаност пољопривредне производње и локалних предузећа
<p><i>Пољопривреда</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Организација пољопривредне стручне службе • Балансиран однос приватног, друштвеног и задружног власништва на пољопривредном земљишту • Диверсификована пољопривредна производња • Проактивна политика подршке пољопривредника 	<p><i>Пољопривреда</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Мотивација младих за останак на селу • Примена иновативних модела производње • Противзаконита узурпација пољопривредног земљишта • Мањак задруга и задругарског облика пословања • Маркетинг локалних произвођача и производа са пореклом
<p><i>Здравство</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Перманентно улагање у здравствене институције • Доступност здравствених услуга у руралном подручју • Старачки дом • Добро организоване приватне здравствене установе (комплементарне државној мрежи) 	<p><i>Здравство</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Здравствена заштита терцијарног нивоа <p><i>Социјална заштита и мањине</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Негативна стопа раста становништва • Висок удео старе популације • Мањак кадрова у сектору социјалне заштите • Слаба техничка опремљеност • Недостатак капацитета за смештај

Социјална заштита и мањине

- Мрежа и организација институција социјалне заштите
- Стручност и искуство запослених у социјалној заштити
- Центар за пружање услуга корисницима социјалне заштите
- Сигурна кућа

Култура

- Бројне традиционалне културне манифестације
- Развијена мрежа културних институција
- Посвећеност заштити културних и историјских знаменитости

Образовање

- Традиција образовних институција свих нивоа
- Проширења капацитета предшколске установе
- Реконструкције објеката за наставу физичког и здравственог васпитања
- Обновљен и легализован Дом ученика
- Педагошки факултет
- Студентски дом
- Центар за стручно усавршавање Сомбор

Туризам

- Атрактивне природне и урбане целине – Горње Подунавље, град Сомбор
- ТО Сомбор
- Близина јаким домаћих и иностраних емитивних туристичких подручја
- Салаши (опремљени/угоститељски)
- Етнокуће
- Производи са географским пореклом
- Куће познатих писаца/сликара
- Манифестације

Екологија

бескућника одраслих особа

Култура

- Презентација културних садржаја на савременим комуникационим каналима

Образовање

- Доступност образовања припадницима маргинализованих група становништва
- Недостатак већег броја установа високог образовања

Туризам

- Позиционирање Сомбора као рецептивног подручја
- Лош брендинг
- Лоша промотивна активност
- Застарели методи маркетинга
- Недовољни смештајни капацитети
- Слаба повезаност са блиским туристичким дестинацијама

Екологија

- Удео пошумљеног земљишта
- Употреба неадекватних и штетних препарата у пољопривреди
- Мањак планских докумената у служби подизања шума И ветризаштитних (пољозаштитних) појасева – није дефинисана динамика
- Квалитете ваздуха у зимској половини године
- Квалитет воде у каналској мрежи – низак ниво кисеоника
- Квалитет канализационе мреже
- Низак ниво еколошке свести – недостатак промо материјала и порука
- Неразвијен систем сакупљања и рециклирања отпада
- Недовољна едукација ученика и грађана о значају екологије пре свега у школама
- Недовољна сарадња свих актера у

- Резервати биосфере
- Традиција – најзеленији европски град
- Перманентна контрола квалитета ваздуха, воде и земљшта
Управа
- Градски услужни центар
- Улагање у комуналну инфраструктуру – до 40% годишњег буџета
- Партиципативно буџетирање
- Транспарентност у раду Градске управе
Урбанизам
- Градска урбанистичка структура
- Плански документи
Спорт и омладина
- Бесплатне спортске активности
- Омладинске задруге

- сектору животне средине
- Подељена надлежност на локалном нивоу
- Непостојање пројеката за побољшање квалитета животне средине као и реализација истих
Управа
- Физичка доступност особама са инвалидитетом
Урбанизам
- Нелегална градња
Спорт омладина
- Опремљеност мањих сеоских спортских клубова
- Подршка предузетничком духу младих (старт ап-ови)

ШАНСЕ

Географија / Саобраћај

- Прекогранична сарадња
- Изградња брзе саобраћајнице
- Активација каналске мреже
- Модернизација локалне путне мреже
- Војни аеродром
- Изградња обилазнице Апатин – Бездански пут
Привреда
- Повећање броја пословних ентитета у информатичкој области
- Повезивање са локалном пољопривредном производњом
- Циркуларна економија / Локална и регионална
- Формирање слободне зоне у циљу привлачења нових инвеститора
- Формирање транспортно-логистичког центра у оквиру слободне зоне
Пољопривреда

ПРЕТЊЕ

Географија / Саобраћај

- Успорена модернизација локалне путне мреже
- Отежан међународни транспорт због пандемије
Привреда
- Отежано привлачење инвеститора
- Умањене могућности за задржавање и привлачење савремено квалификоване радне снаге
- Поскупљење енергената
Пољопривреда
- Недостатак младих и образованих пољопривредника
- Дисбаланс у структури пољопривредне производње
- Регионална конкуренција
Здравство
- Продужено трајање пандемије
Социјална заштита и мањине
- Наставак тренда старења

- Савремене иновативне методе и технологије у производњи и пласману производа
- Органска производња као бренд
- Повезивање са туризмом у функцији укупног руралног развоја
 - Здравство*
 - Сарадња приватног и јавног здравственог сектора
 - Социјална заштита и мањине*
 - Мобилни тимови
 - Култура*
 - Афирмација традиционалних заната
 - Сајам културе Панонске низије
 - Образовање*
 - Сарадња са високошколским институцијама – онлине настава
 - Програми неформалног и дуалног образовања
 - Рационализација основношколске мреже
 - Туризам*
 - Рурални и еколошки туризам / Зелена оаза Паноније
 - Формирање и промоција нових интегрисаних туристичких производа
 - Очување сомборског идентитета
 - Лемешка бања
 - Лов
 - Риболов
 - Посматрање птица
 - Вински туризам и винске туре
 - Екологија*
 - Регионални центар управљања отпадом
 - Повезивање са европском Зеленом агендом
 - Праћење и контрола квалитета ваздуха, воде и земљшта
- популације
- Одлив образованог становништва
 - Култура*
- Смањено финансирање
 - Образовање*
- Пад стопе наталитета
 - Туризам*
- Смањена мобилност потенцијалних туриста због пандемије
- Смештајни капацитети
 - Екологија*
- Еколошки инциденти (поплаве, загађење вода, загађење ваздуха, настанак дивљих депонија)
- Одлагање отпада органског порекла
 - Спорт и омладина*
- Незаинтересованост омладине
- Миграције младих

- Развој инфраструктуре
резилијентан на климатске
промене

Управа

- Дигитализација комуникације са
грађанима

Урбанизам

- Планирање у функцији промоције
посебних видова туризма

Спорт и омладина

- Хиподром
- Фудбалски клуб Раднички

ПРЕГЛЕД СТРАТЕШКИХ ПРАВАЦА, МЕРА И ОПИСА МЕРА

Редни број	Приоритетна област	Подобласт	Мера	Опис мере
1	Прогресивни привредни развој	1.1 Предузетништво	1.1.1. Програм подстицања самозапошљавања и предузетништва, а нарочито женског предузетништва	<p>Реализација програма за подстицање самозапошљавања путем јавних конкурса за суфинансирање активности новостворених привредних субјеката, на којима би предност или приоритет имала новостворена предузећа код којих су власнице женског пола.</p> <p>Афирмација организације годишњег и традиционалног конкурса за суфинансирање привредних субјеката; афирмација начела подстицања привредних субјеката које оснивају/воде осетљиве групе.</p> <p>Организовање сајмова запошљавања једном годишње као вида умрежавања са једне стране незапослених који траже посао, а са друге предузећа којима је потребан кадар за ново запошљавање.</p> <p>Инфо-дани за информисање предузетника и заинтересованих за улазак у предузетништво помажу да се боље искористе погодности које пружају републичке и покрајинске институције за постојеће и нове предузетнике.</p> <p>Кластери, јавно-приватна партнерства и други видови удруживања могу бити потпомогнути директном финансијском помоћи или кроз обезбеђивање смањења трошкова пословања у виду смањења такси и пара фискалних намета за привредне субјетке који уђу у овај вид повезивања. Афирмација хибридних организација који кроз кластеризацију и</p>
			1.1.2. Организовање сајмова запошљавања	
			1.1.3. Организовање инфо-дана са темом предузетништва, актуелних кредита и субвенција за почетнике у бизнису и постојећа МСПП које реализују виши органи државне управе	
			1.1.4. Иницирање оснивања кластера, јавно-приватних партнерстава или других форми удруживања (стварање социјалних предузећа, рециклажних центара, логистичких центара за пољопривреду итд.)	

			<p>укрупљавање предузетничке активности могу дати обједињене/здружене понуде. Афирмација кластера, ЈППова и различитих форми удруживања у секторима који су значајни за регион града Сомбора: ИТ и пољопривреда.</p> <p>1.1.5. Израда предлога пројеката удруживања извозно оријентисаних МСПП и креирање заједничког настула на међународним тржиштима</p> <p>1.1.6. Програм подстицаја самозапошљавања теже запошљивих лица и лица угрожених категорија на тржишту рада – лица са инвалидитетом, Роми, старији од 45 година и сл.</p> <p>1.1.7. Подстицање микро, малог и социјалног предузетништва и производње аутохтоних, традиционалних и еколошких производа.</p> <p>1.1.8. Покретање бизнис инкубатора и/или старт-ап акцелератора</p>	<p>Додатна финансијска помоћ за лица која отварају своја предузећа и радње, а која спадају у групу теже запошљивих лица која су посебно осетљива за проналазак запослења. Дистрибуција помоћи кроз финансијске инструменте – конкурсе и регулацију нефинансијских намета на локалном нивоу.</p> <p>Производња аутохтоних, традиционалних и еколошких производа која је нископрофитабилна мора бити препозната као темељ очувања традиције и самим тим субвенционисана посебним програмима финансирања. Посебна подршка производима и услугама који су карактеристични за ову географску регију. Помоћ организовати кроз годишње конкурсе.</p> <p>Бизнис инкубатори и старт-уп акцелератори су места на којима предузећа у повоју и то најчешће она која се баве најновијим технологијама, преживљавају првих неколико година у којима развијају свој производ па самим тим немају довољно прихода за покривање текућих трошкова пословања. На овим местима институције локалне самоуправе преузимају део трошкова које ова предузећа имају све док не буду у могућности да</p>
--	--	--	--	--

			<p>пласирају производ на тржиште.</p> <p>Стандардизација свих мера активне помоћи привредним друштвима у коју спадају и финансијска и нефинансијска помоћ. Овакав вид помоћи односи се на нове привредне субјекте, привредне субјекте који воде осетљиве групе и привредне субјекте који се баве старим занатима. Помоћ формулисати кроз пакет олакшица за привреднике.</p>
		<p>1.1.9. Дефинисање пакета мера финансијских и нефинансијских мера које пружа локална самоуправа малим и средњим предузећима</p>	
	1.1. Туризам	<p>1.2.1. Развој нових и унапређивање квалитета постојећих туристичких манифестација, као и развој производа еко туризма, туризма специјалних интересовања и наугичког туризма</p>	<p>Охрабрити секторско повезивање у циљу Интегрисања више културних манифестација у једну и увести развита бар једну нову специфичну манифестацију за подручје Бачке, која има седиште у граду Сомбору. Исти ефекат је могуће постићи регионализацијом постојеће манифестације.</p> <p>У развоју осталих туристичких производа фокусирати се на креирање атрактивних интерактивних садржаја и секторско повезивање.</p>
		<p>1.2.2. Развој сеоског и руралног туризма и Подстицање социјалног предузетништва и производње аутохтоних и традиционалних производа</p>	<p>Обезбедити финансијска средства за обуке заинтересованих страна у руралним областима за коришћење IPARD програма у туризму, и за покретање бизниса у руралном туризму. Циљ програма је подизање капацитета локалних пољопривредних газдинстава и заинтересованих појединаца за организацију туристичке понуде са специфичним производима и услугама, карактеристичним за Западно Бачки округ.</p>
		<p>1.2.3. Развој система јачања стандарда, подизање квалитета и категоризације у туризму.</p>	<p>Подржати обуку кадрова за коришћење платформе еТуриста и упознавање са стандардима квалитета и категоризације смештајних објеката на територији града Сомбора. Подизање капацитета појединаца за добром организацијом туристичке понуде, с</p>

	<p>1.2.4. Адекватно управљање простором, валоризација локалних туристичких ресурса, препознавање и очување и одрживо коришћење културно-историјске баштине</p>	<p>циљем боље организације пословних процеса.</p> <p>Подржати израду Менаџмент плана/Проглашење туристичког простора за СРП „Горње Подунавље“, као и обуку кадрова за презентовање и интерпретирање природног и културног наслеђа у сврхе туризма уз помоћ „storytelling“ модела (“living heritage” и “living history”).</p> <p>Повећање оперативног капацитета Туристичке организације града Сомбора.</p>
	<p>1.2.5. Унапређење приоритетних облика инфраструктуре потребних за развој туризма</p>	<p>У сарадњи са градском управом Сомбора. Усклађивање природних ресурса са релевантним инфраструктурним захватима и савременим еколошким захтевима.</p>
	<p>1.2.6. Израда туристичке сигнализације града и насељених места</p>	<p>У сарадњи са градском управом Сомбор. Припремити пројектно техничку документацију и исходвати дозволе за постављање туристичке сигнализације града и насељених места</p>
	<p>1.2.7. Обнова и ревитализација туристичке инфраструктуре</p>	<p>У сарадњи са градском управом Сомбор. Припремити пројектно техничку документацију и исходвати дозволе за обнову и ревитализацију туристичке инфраструктуре.</p>
	<p>1.2.8. Брендирање Сомбора као туристичке дестинације</p>	<p>Подржати израду Студије/Водича за брендирања Сомбора као туристичке дестинације где ће јасно и концизно бити представљено шта ће се и како брендирати и пласирати на тржишту.</p>
	<p>1.3. Привлачење инвеститора</p>	<p>Органи локалне самоуправе одређују приоритете по којима ће се реализовати пројекти унапређења инфраструктуре. Посебан део ове мере је информисање јавности о приоритетима, кад је у питању инфраструктура и партиципативно одлучивање – грађанско</p>

<p>питање. Кад је у питању информисање јавности, важно је у гласилима града постављати редовно информације о статусу реализације одређених пројеката, док се партиципативно одлучивање односи на организацију годишње анкете грађанства о изјашњавању по приоритетима.</p>		
<p>Односи се на коначну припрему и инфраструктурни завршетак индустријске зоне, свим неопходним прикључцима и приступницама. Попуњавање индустријске зоне новим инвеститорима, кроз редовну промоцију Сомбора и његових предности и инфраструктуре.</p>	<p>1.3.2. Завршетак индустријске зоне</p>	
<p>Зона би била засебна локација СЗ Апатин, и налазила би се у Сомбору.</p>	<p>1.3.3. Формирање Слободне зоне на територији града Сомбора.</p>	
<p>Формирање радних група које ће имати јасно дефинисано којом brownfield инвестицијом ће се бавити. Резултат рада група је пописивање brownfield локација, одређивање предности и мана истих и потом формирање каталога локација са потенцијалним решењима и неопходним уређењима, што од стране приватног заинтересованог партнера, тако и од стране Града.</p>	<p>1.3.4. Активнији приступ решавању brownfield локација</p>	
<p>Улагање у маркетинг активности које би град Сомбор позиционирале као добру локацију за инвестирање. Промоција постојећих каталога и израда нових у домену привредне активности: greenfield и brownfield каталога, студија о развијању пословних активности итд.</p>	<p>1.3.5. Брендирање и промоција града као атрактивног амбијента за инвестирање – екстерна промоција</p>	
<p>Покретање правних радњи у циљу промене власничке структуре на поседима у власништву државе у корист локалне самоуправе. Активност подразумева припрему студија</p>	<p>1.3.6. Иницирање промене власничке структуре на поседима у власништву државе у корист локалне самоуправе</p>	

<p>оправданости за овакву промену, а све у сврху привредне активације на локалу.</p>	<p><i>За више види урбанистички развој</i></p> <p>Органи локалне самоуправе одређују приоритете по којима ће се реализовати пројекти пројектовања, изградње и реконструкције друмске инфраструктуре. Приоритете уређења путне инфраструктуре одређивати у складу са партиципативним моделом, потребама привреде и финансијским капацитетима. Потенцијална регулација овог проблема може бити организована кроз јавно-приватно партнерство.</p> <p><i>За више види управљање отпадом</i></p>
<p>1.3.7. Примена модела комасације земљишта у служби привлачења инвеститора</p>	<p>Органи локалне самоуправе одређују приоритете по којима ће се реализовати пројекти пројектовања, изградње и реконструкције друмске инфраструктуре. Приоритете уређења путне инфраструктуре одређивати у складу са партиципативним моделом, потребама привреде и финансијским капацитетима. Потенцијална регулација овог проблема може бити организована кроз јавно-приватно партнерство.</p>
<p>1.3.8. Пројектовање, изградња и реконструкција друмске инфраструктуре на територији ЈЛС по утврђеном распореду</p>	<p>Органи локалне самоуправе одређују приоритете по којима ће се реализовати пројекти пројектовања, изградње и реконструкције друмске инфраструктуре. Приоритете уређења путне инфраструктуре одређивати у складу са партиципативним моделом, потребама привреде и финансијским капацитетима. Потенцијална регулација овог проблема може бити организована кроз јавно-приватно партнерство.</p>
<p>1.3.9. Уређење каналске мреже</p>	<p>Органи локалне самоуправе одређују приоритете по којима ће се реализовати пројекти пројектовања, изградње и реконструкције друмске инфраструктуре. Приоритете уређења путне инфраструктуре одређивати у складу са партиципативним моделом, потребама привреде и финансијским капацитетима. Потенцијална регулација овог проблема може бити организована кроз јавно-приватно партнерство.</p>
<p>1.3.10. Израда инвестиционог каталога <i>greenfield</i> локација</p>	<p>Израдити каталог са свим детаљима и могућностима за <i>greenfield</i> инвестирање на територији града Сомбора.</p>
<p>1.3.11. Израда инвестиционог каталога <i>brownfield</i> локација</p>	<p>Израдити каталог са свим детаљима и могућностима за <i>brownfield</i> инвестирање на територији града Сомбора.</p>
<p>1.4.1 Улагање у модернизацију постојеће као и пројектовање и изградња нове инфраструктуре у индустријској зони.</p>	<p>Финансирање у модернизацију и додатно унапређење комуналне инфраструктуре у индустријској зони.</p>
<p>1.4.2. Подстицање развоја извозно оријентисане секторе базиране на прехрамбеној и прерађивачкој индустрији и заштити порекла и имена сомборских брендова</p>	<p>Финансирање послова везаних за промоцију производа извозно оријентисаних предузећа у прехрамбеном и прерађивачком сектору и маркетинг промоција сомборских брендова. Афирмација малих и средњих произвођача за покретањем већих погона унутар индустријске</p>
<p>1.4. Индустријске зоне</p>	<p>Финансирање послова везаних за промоцију производа извозно оријентисаних предузећа у прехрамбеном и прерађивачком сектору и маркетинг промоција сомборских брендова. Афирмација малих и средњих произвођача за покретањем већих погона унутар индустријске</p>

	<p>зоне, с циљем јаче промоције карактеристичних географских производа (Западно Бачког округа).</p> <p>Инвестирање у унапређење и модернизацију инфраструктуре постојеће индустријске зоне, али планирање нових.</p> <p>Израда Елабората о економској оправданости одређивања подручја слободне зоне, Подношење Захтева за одређивање Влади РС- Министарству финансија, Израда стратешких докумената за рад зоне, промоцију зоне и привлачење инвеститора у зону.</p>	
<p>1.4.3 Пројектовање развој и инфраструктурно опремање индустријских зона у Сомбору.</p> <p>1.4.4. Планирање, оснивање и развој Слободне зоне у Сомбору</p>	<p>2.1.1. Повећање доступности и синергије социјалних и здравствених сервиса.</p> <p>2.1.2. Увођење иновативних сервиса у складу са потребама угрожених социјалних група.</p> <p>2.1.3. Унапређење технолошких и техничких капацитета здравствених институција. (државних и приватних)</p>	<p>2. Друштвени развој</p> <p>2.1. Социјална и здравствена заштита</p>
<p>Осавремењавање и умрежавање информacionих система. Координација теренских служби. (геронтодомаћица, патронажна служба, хитна помоћ, мобилни тимови Центра за социјални рад) и обезбеђивање трајног финансирања.</p> <p>Праћење потреба угрожених група повећаним приступом на терену и укључивање цивилног сектора у ову активност.</p> <p>Обезбеђење фонда за подстицање набавке савремене медицинске опреме.</p>	<p>2.2.1. Развој и увођење нових програма и практичне наставе услађених с потребама тржишта рада</p>	<p>2.2. Образовање</p>
<p>Праћење образовних профила новим модерним захтевима тржишта рада. Праћење се врши кроз истраживање локалних потреба, а модификовање програма у складу са законским ограничењима локалне самоуправе у домену образовања, али и са континуираном комуникацијом са ресорсним министарством (достављање података, информација и истраживања).</p>		

		<p>2.2.2. Подстицање доступности образовања за све становнике</p>	<p>Програми за промоцију доступности средњег образовања свим становницима.</p>
		<p>2.2.3. Иницирање дуалног образовања</p>	<p>Умрежавање средњих школа са предузећима који имају потребе да приме ученике на праксу. Помоћ наставном кадру у организацији оваквог типа наставе, од стране локалне самоуправе.</p>
		<p>2.2.4. Унапређење наставне и ненаставне инфраструктуре и безбедности ученика</p>	<p>Мера се односи на унапређење постојеће и изградњу нове инфраструктуре у оквиру образовних објеката, а са којом се може изводити наставна активност. Такође, са истом инфраструктуром се може обављати и ваннаставна активност. Таква инфраструктура подразумева: мобилијар унутар школских дворишта, интерактивне учионице на отвореном, инфо- табле и др.; посебан аспект мере је унапређење безбедности осетљивих група (младих) кроз обезбеђење постојеће инфраструктуре, и то: уклањање песка и сличних површина за игру, постављање гумиране подлоге, заштита електро-инсталација итд.</p>
		<p>2.2.5. Јачање партнерства И повезивање образовних установа, јавног И приватног сектора, те цивилног Друштва</p>	<p>Умрежавање свих чинилаца у развоју друштва за постизање синергијског ефекта. Подизање капацитета локалних организација у сврху умрежавања релевантних актера за поменуту тему. Посебно подстицање активна директора, наставника, као и предузетника који учествују у локалном образовном процесу.</p>
		<p>2.2.6. Истраживање дефицитарних занимања на територији локалне самоуправе, у служби развоја образовних профила</p>	<p>Реализација истраживања о образовним профилима који су потребни локалним предузећима у наредним годинама и у сарадњи са образовним институцијама прилагодити образовне програме.</p>

		<p>2.3. Култура</p>	<p>2.3.1. Дигитализовати материјалну и нематеријалну културну баштину града Сомбора</p>	<p>Повезати све институције културе на једном месту и креирати заједничку културну понуду града, у музејима и позоришту креирати виртуелне туре. Од велике је важности пописивање културне баштине Града, и дигитализација исте путем технологије – снимање слика, преснимавање старих видео формата, дигитализација књига и др.; Организација виртуелних тура треба да буде модерирана и представља посебан извор прихода за град.</p>
			<p>2.3.2. Подстаћи развој креативних индустрија</p>	<p>Подржати центре за развој старих и уметничких заната, међународне колоније ручних радова и ткања у свим насељеним местима, укључити омладину и промовисати женско предузетништво. Подстаћи развој креативних индустрија (дефиниција Владе РС) кроз суфинансирање активности, али и кроз активну промоцију и посету изложбама од стране руководства Града.</p>
			<p>2.3.3. Опремање/реновирање/реконструкција установа и других простора</p>	<p>Подизање капацитета и техничке опремљености културних установа кроз редовно одржавање као и путем посебних акција који би укључивале приватног сектора и грађана тј. локалне заједнице уз уважавање њихових ставова у одређивању приоритета и редоследа акција које укључују и домове културе.</p>
			<p>2.3.4. Развој културног образовања деце и младих у оквиру школског система</p>	<p>Увођење настаних јединица или посебних курикуларних програма који би деци и младима приближили културне садржаје Града као и повећали осећај поноса и поштовања културне традиције.</p>
			<p>2.3.5. Неговање савременог стваралаштва у продукцији</p>	<p>Поред редовног годишњег Јавног конкурса развити иновативне моделе подршке савременог стваралаштва. Умрежавање</p>

			<p>локалних капацитетима града Сомбора са другим градовима и општинама које имају јаку продукциону активност.</p>
2.3.6. Већи акценат на развој културног туризма		<p>Креирање рецептивних туристичких програма ослоњених на богату културну баштину Сомбора и његове околине. Остварити синергију приватних актера у туризму (саваоци услуга, агенције, инвеститори) и Града Сомбора (Одељење за друштвене активности, члан Градског већа задужен за културу и образовање, помоћник градоначелника задужан за културу и информисање, 6 јавних установа чији оснивач је оснивач Град и посебно Туристичка организација Града).</p>	<p>Креирање рецептивних туристичких програма ослоњених на богату културну баштину Сомбора и његове околине. Остварити синергију приватних актера у туризму (саваоци услуга, агенције, инвеститори) и Града Сомбора (Одељење за друштвене активности, члан Градског већа задужен за културу и образовање, помоћник градоначелника задужан за културу и информисање, 6 јавних установа чији оснивач је оснивач Град и посебно Туристичка организација Града).</p>
2.3.7. Већа разноврсност културних програма према узрастима у групама публике(за младе, за старе, за децу, за жене и сл.)		<p>Оснивање Савета за културу који би кроз мултидисциплинарни приступ водио рачуна о заступљености свих старосних и етничких група</p>	<p>Оснивање Савета за културу који би кроз мултидисциплинарни приступ водио рачуна о заступљености свих старосних и етничких група</p>
2.3.8. Дигитална трансформација и већа доступност културних садржаја у дигиталном окружењу		<p>Припремити вишегодишњи фазни програм дигитализације са предвиђеним буџетирањем. Набавка уређаја за различите видове дигитализације, о ком би рачуна водио Музеј.</p>	<p>Припремити вишегодишњи фазни програм дигитализације са предвиђеним буџетирањем. Набавка уређаја за различите видове дигитализације, о ком би рачуна водио Музеј.</p>
2.3.9. Већи број културних програма		<p>Охрабривање и подршка удружења грађана која се баве мултуром у организација разноврсних културних догађаја.</p>	<p>Охрабривање и подршка удружења грађана која се баве мултуром у организација разноврсних културних догађаја.</p>
2.3.10. Усклађивање програма са потребама и укусом публике		<p>Редовно испитивање јавног мињења путем анкета и фокус група организовано од надлежних градских институција.</p>	<p>Редовно испитивање јавног мињења путем анкета и фокус група организовано од надлежних градских институција.</p>
2.3.11. Обезбеђивање других простора за потребе културе		<p>Пројектовање и припрема постојећих простора у мултифункционалне културне просторе уз повећану активност на трађењу нових извора финансирања (домачих и иностраних) за ову намену.</p>	<p>Пројектовање и припрема постојећих простора у мултифункционалне културне просторе уз повећану активност на трађењу нових извора финансирања (домачих и иностраних) за ову намену.</p>
2.3.12. Већа разноврсност културних програма према		<p>Уважавајући интерес грађана Сомбора</p>	<p>Уважавајући интерес грађана Сомбора</p>

		типу програма (књижевни, филмски, позоришни и сл)	креирати механизам за прилагођавање културне понуде Сомбора; посебна афирмација поменутог интереса кроз Савет за културу (2.3.7.)
		2.3.13. Боља промоција културног програма	Оснивање посебног сервиса за сарадњу са медијима и употребу дигиталних друштвених мрежа у промоцији културних активности.
2.4. Етничке мањине		3.3.1. Обезбедити равноправност свих етничких група без обзира на њихову величину.	Пропорционално подржавање свих активности усмерених на очување њиховог националног и културног идентитета и традиција.
		3.3.2. Афирмисати манифестације и културне догађаје у циљу размене са матицом које доприносе очувању традиционалног наслеђа.	Обезбедити материјалне и финансијске услове за одржавање културних догађаја.
		3.3.3. Јачање комуникације младих кроз пограничне сарадње.	Организација међународних размена младих. (екскурзије, радионице, едукације са заједничким темама: запошљавање, екологија, пољопривреда)
2.5. Спорт		2.5.1. Развијање и унапређивање дечијег спорта кроз финансирање школица спорта у предшколским установама	Финансирање школица спорта за најмлађу децу како би се заинтересовала за спорт.
		2.5.2. Афирмисати унутаршколска такмичења као основе и базе школских спортских такмичења	Финансирати део трошкова за реализацију унутаршколских такмичења у систему школског спорта.
		2.5.3. Подстицати рад школских секција у нижим разредима основних школа	Финансирати део трошкова за реализацију школских спортских секција у систему школског спорта.
		2.5.4. Стимулисати спортске организације које окупљају женску популацију кроз обезбеђивање адекватних термина за рад, ангажовање стручних кадрова и финансијску подршку	Додатно финансирати спортске организације које у свом саставу имају женску спортску секцију. Подизање капацитета спортског кадра за афирмацију жена у спорт.

			<p>2.5.5. Организовање такмичарске активности инвалидних лица на територији Града</p> <p>2.5.6. Унапредити систем расподеле буџетских средстава кроз дефинисање и перманентно усавршавање критеријума и мерила за вредновање резултата остварених у области спорта, спортске рекреације – спорта за све и школског спорта</p> <p>2.5.7. Ускладити расподелу и контролу буџетских средстава са чланом 137. Закона о спорту који дефинише потребе грађана које се задовољавају у јединицама локалне самоуправе</p> <p>2.5.8. Развој спортске инфраструктуре</p>	<p>Помоћ у реализацији и финансирање спортских такмичења у којима учешће узимају особе са инвалидитетом</p> <p>Дефинисање критеријума и рангирање спортских организација према тим критеријумима, а након тога и њихово финансирање у складу са рангирањем.</p> <p>Увести мониторинг у имплементацији Закона о спорту у финансирање спортских организација на територији града Сомбора</p> <p>Бољи услови за бављење спортом кроз изградњу нових објеката, терена и хала, успостављање нових садржаја</p>
3	Пољопривреда и заштита животне средине	3.1. Квалитетна пољопривредна производња у служби економије	<p>3.1.1. Конкретизовање мера локалне самоуправе за подстицање органске производње (на породичним газдинствима)</p> <p>3.1.2. Унапређење квалитета рада на пољопривредним газдинствима на територији ЈЛС</p> <p>3.1.3. Регулација положаја сезонских радника и праћење регуларности рентирања пољопривредног земљишта</p>	<p>Организовање едукација за заинтересоване индивидуалне пољопривредне произвођаче; обезбеђење механизма за финансијску подршку органске производње; организовање годишњих такмичења за најбоље произвођаче.</p> <p>Подршка локалним произвођачима за набавку софтвера (нпр. књига плодореда), с циљем подизања квалитета менаџмента пољопривредних газдинстава.</p> <p>Формирање савета у сарадњи са ПССС, који ће представљати механизам за праћење поштовања права и испуњавања обавеза послодавца и сезонских радника. Такође, савет ће правити планове и вршити мониторинг рентирања земљишта у складу са државним прописима.</p>

		<p>3.2. Рурални развој</p>	<p>3.1.4. Подстицање повећања синергије примарне пољопривредне производње и локалне прерађивачке индустрије</p> <p>3.2.1. Пружање подршке укрупњавању поседа и производње</p> <p>3.2.2. Формирање задруга</p> <p>3.2.3. Пружање подршке кроз градске подстицаје за развој туризма на пољопривредним газдинствима</p> <p>3.2.4. Подстицање коришћења алтернативних извора енергије у индустријској производњи (нпр. искоришћавање потенцијала биомасе, термалних извора итд.)</p>	<p>Подршка ЛАГ-у и сличним облицима пословних удружења у служби руралног и пољопривредног развоја.</p> <p><i>Види комасацију и урбанистички развој.</i></p> <p>Пружити стручну помоћ и едукацију заинтересованим пољопривредницима. Подржати тематске и подручне задруге. Интензивирати обуке и значај удруживања у задруге и подстицати оснивање нових и оснаживање постојећих задруга и удружења.</p> <p>Обезбеђење механизма са јасно дефинисаним критеријумима и правилима за добијање субвенција, кроз транспарентан процес. Пружање обуке и стручне помоћи за аплицирање на, како националним, тако и IPARD програмима за коришћење средстава намењених туризму у руралним срединама и то кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> - развој социјалног предузетништва - производњу аутохтоних и традиционалних производа - организовање традиционалних туристичких манифестација карактеристичних за дато подручје - оснаживање изласка на тржиште <p>Подржати даљи рад кластера.</p> <p>Рационално и смисљено, узимајући капацитете којима располаже ЈЛС, организовати и оснажити коришћење алтернативних извора енергије</p> <ul style="list-style-type: none"> - у смислу учешћа на националним и IPARD пројектима који се односе на коришћење алтернативних извора енергије (соларне електране и панели)
--	--	----------------------------	--	---

			<p>3.2.5. Изградња и обнављање постојеће инфраструктуре у руралним подручјима</p>	<p>- организована производња биљних култура – добрих извора биомасе искључиво на адекватном пољопривредном земљишту - максимално искоришћавање жетвених остатака и осталих алтернативних извора енергије (стајњак, осока и др.)</p> <p>Изградња и поправка постојећих изградња нове и побољшање и јачање постојеће комуналне инфраструктуре</p> <p>Аплицирање за разноврсне изворе финансирања, домаће и иностране, а који се односе на инфраструктуру у руралним подручјима</p>
	<p>3.3. Управљање отпадом</p>	<p>3.3.1. Развој и унапређење локалног система интегрисаног управљања отпадом</p>	<p>3.3.1. Развој и унапређење локалног система интегрисаног управљања отпадом</p>	<p>Доношење локалног плана управљања отпадом.</p> <p>Изградња институционалних и административних капацитета на локалном нивоу, за спровођење закона о области управљања отпадом. Израда акционог плана на основу локалног плана управљања отпадом. Увезивање кластера са јавним предузећима.</p>
	<p>3.3.2. Подстицање еколошког менаџмента у управљању фармама, узгоју и држању животиња</p>	<p>3.3.2. Подстицање еколошког менаџмента у управљању фармама, узгоју и држању животиња</p>	<p>3.3.2. Подстицање еколошког менаџмента у управљању фармама, узгоју и држању животиња</p>	<p>Едукација локалног становништва о поступку прикупљања и сепарације отпада. Подизање капацитета у вези са управљањем различитим врстама отпада, као и начинима одлагања истог у условима газдинства просечне величине. Спровођење кампање о значају примарне сепарације и рециклаже отпада. Развијање свести о потреби правилног поступања са отпадом, пре свега код деце и омладине. Правремено и стално информисање грађана о новим услугама у области управљања отпадом. Спровођење едукативних радионица и семинара о различитим могућностима предузетништва у области рециклаже отпада и примене циркуларне</p>

<p>економије и промоција рециклаже на свим каналима оглашавања, директан И индиректан маркетинг (оглашавање путем друштвених мрежа, организацијом инфопултева, анкета и путем медија). унапређење сарадње са медијима о питањима управљања отпадом.</p>		
<p>Поштовање ISO 14001 и 14004 или EMAS Уредбе о заштити животне средине. Правилно одлагање отпада животињског порекла. Мера се превасходно односи на подизање свести и информисање становништва, али и подизање капацитета локалних предузећа и градске управе у домену затварања и санације депонија.</p>	<p>3.3.3. Припремне радње за затварање и рекултивацију свих депонија у свим насељеним местима</p>	
<p>У складу са републичким и покрајинским капацитетима, подразумевање сагледавање ситуације – анализу потреба и могућности кад је у питању изградња фекалне канализације. Након сагледавања, следи пројектовање и коначно платирање у буџету. Саставни део мере је формирање акционог плана – односно фазно планирање изградње. Важно је предвидети и локације фекалног колектора и фабрике за пречишћавање, које не смеју угрозити постојећу флору и фауну. Афирмативни удео ове мере је учешће у пројекту “Чиста Србија” којом ће се изградити 5 нових пречишћивача воде И скоро 240 км канализационе мреже.</p>	<p>3.3.4. Пројектовање, изградња и реконструкција фекалне канализационе мреже у свим насељеним местима</p>	
<p>Израда локалних правилника и програма техничког и финансијског подстицаја прераде отпада према привредном сектору.</p>	<p>3.3.5. Израда и примена програма техничког и/или финансијског подстицаја сепарације отпада</p>	
<p>Уређење Великог бачког канала у сарадњи са АПВ И ЈП Војводина шуме – Елаборат Апатински мост</p>	<p>3.3.6. Уређење каналске мреже</p>	

	<p>3.3.7. Фиторемедијација контаминираног земљишта</p> <p>3.3.8. Озелењавање у служби ветрозаштите</p> <p>3.3.9. Развој алтернативних извора енергије пре свега из биомасе и соларне енергије</p> <p>3.3.10. Претоварна станица за угинуле животиње са хладњачом</p> <p>3.3.11. Фабрика за прераду отпада са линијом за раздвајање отпада</p> <p>3.3.12. Очување природе и екосистема у руралним подручјима</p>	<p>Формирање локалне јавне политике, уз програм финансирања, за потребе фиторемедијације земљишта. Формирање радног тела за потребе идентификације правих биљних врста у служби санације контаминираног земљишта. Сарадња са новосадским институтом за низијско шумарство и заштиту животне средине.</p> <p>Подстицање пошумљавања кроз ветрозаштитне појасеве. Смањење еолске ерозије и утицаја ветра на пољопривредна земљишта. Већа казнена политика за уништавање ветрозаштитних појасева. Редовно одржавање И надзор постојећих ветрозаштитних појасева кроз већу ангажованост ЈЛС. Посебан развој урбанистичких планова који предвиђају зоне ветрозаштите.</p> <p>Мера подразумева подизање свести и информисања становништва о могућностима добијања енергије из биомасе. Кроз меру ће се пласирати и програм посебних олакшица за произвођаче који енергију добијају из алтернативних извора, посебно биомасе. Реализација пројеката који се тичу соларне енергије.</p> <p>Мера подразумева успостављање претоварне станице за угинуле животиње са хладњачом</p> <p>Мера подразумева изградњу фабрике за прераду отпада са линијом за раздвајање отпада</p> <p>Праћење поштовања и спровођења законске регулативе, са посебним акцентом на подручја која су већ под заштитом (природни резервати). Аплицирање на националне и стране (IPARD)</p>
--	---	--

				<p>пројекте који су у служби очувања и заштите животне средине. Сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе, као и надлежним министарством.</p> <p>Додатно озелењавање кроз садњу нових и замену старих садница</p>
			3.3.13. Озелењавање града и насељених места	
4	Добра управа и урбанистички развој	4.1. Добра управа	4.1.1. Израда Дата центра града	<p>Пројектовање физичке инфраструктуре и њена изградња;</p> <p>Припрема хардвера и софтвера у складу са стандардом EN 50600 и ISO 22237; Обука запослених за управљање Дата центром.</p>
			4.1.2. Одржив развој комуналних услуга	Даља рационализација и реструктурирање комуналних предузећа.
			4.1.3. Дигитализација архиве градске управе	Класификација, сортирање и приоритизирање архивске грађе.
				Ангажовање квалификованих консултаната за покретање процеса дигитализације. Израда правилника о похрањивању архивске грађе у оквирима Дата центра града или других јавних дигиталних капацитета.
			4.1.4. Подстицање циркуларне економије	<p>Увести надовнаде за рециклирање пластичне амбалаже.</p> <p>Увести сортирање отпада и подстаћи коришћење обновљивих извора енергије. Даље формирање рециклажних острва и класификација отпада у складу са принципима циркуларне економије. Јачање свести на микро-нивоу о могућностима капиларне пажње и култивације отпада.</p>
4.1.5. Успостављање и јачање постојеће прекограничне сарадње	Сарадња са околним државама и размена искустава, заједничко аплицирање на конкурсе намењене прекограничној сарадњи (ЛАГ и др.) и заједничко предузимање конкретних акција на терену у смислу одржавања и заштите постојећих природних ресурса (река Дунав,			

	<p>4.1.6. Унапређење система за финансијско управљање и контролу (ФУК) у свим деловима градске управе</p>	<p>4.1.7. Унапређење система за интерну ревизију (ИР) у свим деловима градске управе</p>	<p>сузбијање амброзије на ширем терену и др.)</p> <p>Мера подразумева примену актуелног позитивног законодавства, кад је у питању ФУК методологија. Подразумева се комуникација са адекватним одељењем Министарства финансија, с циљем најбоље примене прописа. Мера обухвата израду посебних мера, процедура и платформе за потребе имплементације система за финансијско управљање и контролу, као и припадајућу анализу. Мера обухвата градску управу у целисти – све њене делове и зависна предузећа.</p> <p>У сагласју са мером 4.1.6., односно имплементацијом ФУК-а, неопходно је покренути и процес имплементације правих и прописаних стандарда за интерну ревизију. Ова мера подразумева да се у свим деловима градске управе – зависним предузећима и истуреним одељењима, али у језгру градске управе спроведе примена прописа који одговарају добром управљању и Ир процедурама.</p>
			<p>4.2. Урбанистички развој</p>
	<p>4.2.1. Израда модела комасације пољопривредног земљишта</p>		<p>Дефинисање подручја где ће бити примењен модел добровољне комасације и оних на којима ће комасација бити обавезна због интереса шире заједнице.</p>
	<p>4.2.2. Израда модела комасације грађевинског земљишта</p>		<p>Ревизија Генералног урбанистичког плана Сомбора, (препарцелација грађевинских катастарских парцела)</p>
	<p>4.2.3. Дигитализација свих урбанистичких планова и прописа</p>		<p>Набава адекватног софтвера и обука овлашћених радника управе</p>
	<p>4.2.4. Израда планске документације у служби подизања шума и ветрозаштитних (пољозаштитних)</p>		<p>Кроз ову меру градска управа припремиће адекватна планска документа која прописују</p>

			појасева	<p>где је неопходно подићи ветрозаштитне појасеве, кроз пошумљавање. Израда оваквог документа подразумева координирани рад одељења Градске управе, која се баве урбанизмом и заштитом животне средине, где ће одељење ком је заштита животне средине у опису рада предложити локације за овакве појасеве. Одељење урбанизма ће у складу са имовинско-правним односима и ГУП-ом припремити пратећу документацију која је неопходна да се спроведе пројекат подизања појаса – шума.</p>
	4.3. Комунална област		4.3.1. Водоснабдевање	<p>Изградња водоводне мреже и објеката ради обезбеђивања пијаће воде свим грађанима како у граду тако и у свим насељеним местима.</p>
			4.3.2. Саобраћај	<p>Побољшање безбедности у саобраћају кроз изградњу пешачких и бициклистичких стаза, кружних токова, саобраћајница и паркинг места</p>

МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА РАЗВОЈА

План развоја града Сомбора за период од 2022. до 2028.године почеће се примењивати даном њеног усвајања на седници градске скупштине. Документ је конципиран тако да буде у складу са актуелним прописима и позитивним правом, међутим остављено је простора да се документ у будућности дорађује и „подешава“ према текућим друштвеним променама. Као што је у претходним одељцима поменуто, такве промене су пожељне, али је неопходно формирати извесне механизме за такав поступак.

Дакле, реализација дефинисаних приоритета Плана неће бити могућа без успостављања структуре и организације која ће координирати активности на реализацији Плана. Успешност реализације Плана зависи од свих заинтересованих страна и њиховог учешћа у њеној примени. У том смислу, неопходно је успоставити ефикасан институционални оквир на свим нивоима у оквиру градске управе.

Кључну улогу и одговорност за координацију и спровођење Плана развоја имају Градоначелник, Градско веће, Канцеларија за локални економски развој и Група за мониторинг имплементације Плана.

Улога Градоначелника биће да се у складу са законима и Статутом Града стара о укупном спровођењу дефинисаних планова и приоритета Плана развоја и да о томе информише одборнике скупштине два пута у току једне календарске године на седницама Скупштине.

Активно учешће Градског већа чији су чланови задужени за одређене секторе јесте кључно, и осигураће високи степен координације између сектора у циљу остваривања што веће рационалности у коришћењу буџетских средстава, сарадњу са донаторима ради обезбеђења додатних средстава за спровођење стратешког документа, као и јаку политичку подршку за стратешке реформе. Чланови Градског већа имају обавезу да при креирању својих годишњих програма рада уврсте пројекте који су поменути кроз мере стратешког документа. Посебно важну улогу имаће члан већа задужен за финансије и буџет који у складу са планираним моделом финансирања, у буџет града унесе средства за финансирање пројеката из усвојених планова.

Активности Канцеларије за локални економски развој односи се на стручне, административне и оперативне послове везане за координисање рада јавних предузећа и локалне управе у процесу реализације пројеката и активности из акционог плана, координацију јавног, приватног и цивилног сектора и праћење имплементације Плана. Канцеларија за локални економски развој прикупљаће повратне информације о реализацији Плана и акционих планова и на основу тога сачињавати кварталне извештаје за Градоначелника и градско веће о динамици спровођења планова. Канцеларија за локални економски развој водиће рачуна о видљивости Плана развоја, промовисаће активности у локалним медијима и на интернет страницама Града о процесу остваривања одрживог развоја и редовно ће информисати јавност о свим активностима у вези са Планом.

Према потребама, за екстерну евалуацију и стручну техничку помоћ биће ангажована Регионална развојна агенција Бачка или други експерти. Било да се евалуација спроводи интерно или екстерно, спровођење плана ће се оцењивати у светлу испуњавања циљева и ефеката који се

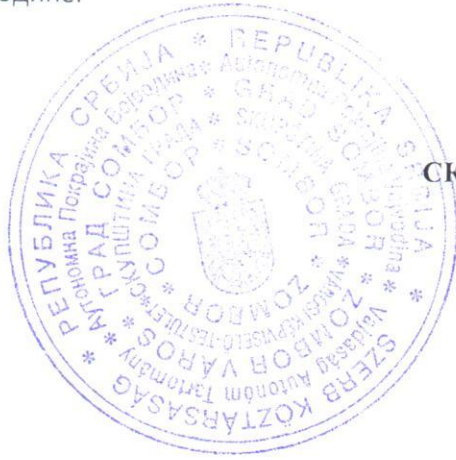
желе постићи. Након евалуације Плана, а по потреби, сачиниће се извештај о евалуацији базиран на праћењу мера и активности дефинисаних акционим планом, а који ће садржати и праћење директних и индиректних ефеката мера и активности, и све релевантне информације ће бити основ за нови циклус планирања. У складу са потребама, узимајући у обзир

доношење буџета на националном нивоу, промене у неком од развојних приоритета, отварање нових донаторских програма итд., усвојиће се корективне мере које ће иницирати ревизију и допуну Стратегије.

План развоја града Сомбора за период од 2022. године до 2028. године, усвојен је на 19. седници Скупштине града Сомбора, одржаној дана 13.10.2022. године.

У Сомбору, дана 13.10.2022. године.

Број: 401-1454/2022-I

**ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ГРАДА**

Зоран Рус